پرۆژەی (100) نامیلکەی فەلسەفی

دەزگای ئایدیا بۆ فکرو لێکۆڵینەوە

سەرپەرشتیاری پرۆژە
ئەنوەر حسێن (بازگر)

ستافی پرۆژە:
د.لوقمان رەئوف - سابیر عەبدوڵڵا - سەروەت تۆفیق - ئارام مەحمود
باوان عومەر - سەرهەنگ عەبدولرەحمان - زریان محەمەد

2015

بەرگی دووەم

پرۆژەی (100) نامیلکەی فەلسەفی

ئاشنابوون بە گرامشی

وەرگێڕانی:
ئومێد عوسمان

2015

خاوەن ئیمتیاز: دەزگای ئایدیا
لێپرسراوی دەزگا: ئەنور حسێن

له فارسییەوە: ئەرسەلان حەسەن
تایپ: کەیوان عومەر - کاوان عەبدولرەحمان - نیاز کەمال - نیاز جەمال
دیزاین:ئاکام شەمسەدینی
چاپ: چاپخانەی دلێر
تیراژ: 1000 دانه
ساڵی چاپ: 2015
نرخ: 1500 دینار
شوێنی چاپ: سلێمانی - کوردستان
نۆبەتی چاپ: چاپی یەکەم
لەبڵاوکراوەکانی: **دەزگای ئایدیا** بۆ فکر و لێکۆڵینەوە

www.ideafoundation.co
info@ideafoundation.co
idea@ideafoundation.co
www.facebook.com/dezgai.idea

له بڵاوکراوەکانی دەزگای ئایدیا
زنجیرە (63)

نامەکانی زیندانی ئەنتۆنیۆ گرامشی بۆ دایکی

وەرگێڕانی: ئومێد عوسمان

کرۆنۆلۆژیای ژیانی ئەنتۆنیۆ گرامشی

گرامشی لە-22 ی کانوونی دووەمی 1891 لە ئالیسی سەر بەشاری کاگلیاری و بەدیاریکراویش ناوچەی ساردینیا لەئیتاڵیا لەدایک بووە، باوکی فرانچیسکۆو دایکیشی جۆیسبینا مارشیاسەو بۆخۆشی چوارەمین منداڵی خێزانەکەیەتی کە 7خوشک و برابوون.

گرامشی لەماوەی نێوان 1894-1896دا، گیرۆدەی نەخۆشییەکی مەترسیدار بوەتەوە بەتایبەتش پاش ئەوەی لەتەمەنی چوار ساڵی لەلایەن کارەکەری خێزانەکەیەوە پشتگوێخراوەو ئەوەش دووچاری نەخۆشی سنگی کردوەتەوە.

1897-1898 باوکی بەهۆی سەرپێچیکرنی ئیدارییەوە لەکارەکەی دەردەکرێت و لەو دەمەشدا ئەنتۆنیۆ پەیوەندی بە خوێندنگەی سەرەتاییەوە دەکات.

1903-1905 بڕوانامەی خوێندن بەدەستدەهێنێت و خۆی لەبەردەم کۆمەڵێک ئاستەنگی ماڵی و ماددی گرانی خێزانەکەی دەبینێتەوەو بەناچاری شان دەداتە بەرئیشکردن و لەخوێندنی تایبەت درێژە بەخوێندنەکەی دەدات.

1905-1908بەیارمەتی دایک و خوشک و براکانی لەسانتۆ لۆسۆرجوی درێژە بەخوێندنەکەی دەدات، کە نزیکەی 15کیلۆمەتر لە گیلارزاوە دوورە،

هەربۆیە لەو شارەدا لەلای ژنێکی لادێی نیشتەجێدەبێت.

لەماوەی ئەو دوو ساڵەدا توانای گرامشی لە هەردو وانەی بیرکاری و زانستدا بەدەردەکەوێت و لەساڵی 1905یشدا دەست بەخوێندنەوەی رۆژنامەو بڵاوکراوەی سۆسیالیزمی دەکات.

1908–1911پەیوەندی بەدواناوەندی دینۆری گالگیاری کردوەو یاوەری جینارۆی برای بووە، کە ئەودەم کارشەری بۆرسەی کرێکاران و سکرتێری لقی سۆسیالیستی بوەو لەوێشەوە تێکەڵ بە بزوتنەوەی سۆسیالیزم بووە و بەشداری چالاکییەکانی کردوە.

لەساڵی 1910یەکەمین وتاری لەرۆژنامەی گالگاری بڵاوکردوەتەوەو لەساڵی 1911دا بڕوانامەی بەکالۆریای بەدەستهێناوەو پەیوەندی بەزانکۆوە کردوە. لەساڵی 1912 لەسەرەتاکانی خوێندنی زانکۆدا لەباروبژێوییەکی سەختدا ژیاوە. لەساڵی 1913تەواوی هەوڵەکانی لە خوێندنی ئەکادیمیدا چڕکردوەتەوەو کاتەکانیشی بەسەر خوێندنی ئەدەبی و یاساییدا دابەشکردووە.

لەساڵی 1914گۆڤاری سۆسیالیزمی دامەزراندوەو لە 12ی نیسانی 1915شدا تاقیکردنەوەی لەئەدەبی ئیتاڵیدا کردوە و لەزمانناسیدا پسپۆڕی وەرگرتوە.لەساڵی 1917بـووەتـە سەرنووسەری یەکەمین و دواژمـارەی بڵاوکراوەی لاوانی سۆسیالیستی.

لەپاش مانگرتنی کرێکاران لـە23–26ی ئاب و دەستگیرکردنی ژمارەیەک لەچەپە سۆسیالیستەکان گرامشی بووەتە سکرتێری لیژنەی کاتیی راپەڕاندنی لقی تۆرینۆ و لەهەمان کاتیشدا بەرپرسی نووسینی رۆژنامەی Grido del popole بووە.

ئیتر لەوێوە بەکردەوە چالاکی سیاسی گرامشی دەستپێدەکات. 1932 کاتێک گرامشی لەمۆسکۆ بوو پۆلیسی فاشیست هاوڕێکانی دەستگیرکردن.

لە22ی مایسدا ، گرامشی بۆ ئیتاڵیا گەڕایەوە وپاش دوو ساڵیش لە غیابی بۆجارێکی تر بەشداری لەچالاکی رێکخراوەیی و شۆڕشگێڕیدا کردەوە.

لەساڵی 1936گرامشی دەستگیرکراو سەرەتاش خرایە بەندیخانەی ریجیناکولی و ئۆستیکا و تەواو گۆشەگیرکرا. پاشان رەوانەی تۆرینۆو فۆرمیا کراو دواتر خرایە زیندانی Quisisan.

ساڵی 1937 لەدوای 11ساڵ لەزیندانیکردن نامەکانی زیندانی نووسی کە بەشاکارێکی فیکری و سیاسی وئەدەبی دادەنرێت. لەدوای دەرچوونیشی بەچەند رۆژێک لەزیندان لەشەوی 26-27-1937گرامشی لەدوای ئێش و ئازاری دەستگیرکردن ماڵئاوایی لەژیان کرد.

دەستپێک

(1)

جیهان بەسەرساممییەکی بروسکە ئاسا هەواڵی مەرگی گرامشی پێگەیشت.

وێڕای هەڵمەتی نارەزایی لەسەر ئاستی جیهان بۆ ئازادکردنی گرامشی هەڵمەتەکە بێسوود بوو، چونکە هەرکە ئازاد کرا نەیتوانی پێپلیکانەی دەرگای زیندانەکە بەجیبهێڵێت و دەستبکاتە ملی ئازادی و هاوڕێکانی. بەدڵنیاییەوە کارەکانی گرامشی کە ساڵی 1937دەرکەوتن سەرجەمیان لەزینداندا نوسراون ، لەکاتێکدا هەرگیز ئەوە بەخەیاڵی خودی گرامشیدا نەهاتبوو کە نووسینەکانی بەوجۆرە بڵاودەبنەوە چونکە هەموویان لەپاش مەرگی بڵاوکرانەوە.

دەستگیرکردنی ئەنتۆنیۆ گرامشی سکرتێری گشتی پارتی کۆمۆنیستی ئیتاڵیاو ئەندامی پەرلەمان،سەر لەئێوارەی 8ی تشرینی دووەمی ساڵی 1926 لەشاری رۆما بوو لەناوچەی "سارج" کەژوورێکی بەکرێگرتبووکەژمارەی خانووەکەی 25 بوو لەسەر شەقامی "ج.ب.مۆرگانیی".

لەدوای 16 رۆژ لەدەستگیرکردنەکەی لە زیندانی " ریجینا کولی" سەر بە "تەندروستی ئیتاڵیا" بەرەو دورگەی"ئۆستیکا" کە چەند سەد کیلۆمەترێک لە باکوری پالیرمۆوە دووره گواسترایەوە ,و بەناچای ماوەی 5ساڵی زیندانیکردنەکەشی لەو جێگەیە بەسەربرد.

لە7ی تشرینی دووەم گەیشتە دورگەکەو لە20کانوونی دووەمی 1927 بەتۆمەتی پیلانگێڕی دژ بەدەوڵەت و هەڵگیرساندنی شەڕی ناوخۆ و هاندان و دژایەتیکرنی چینایەتی و ڕەواجدان بەتاوان و پروپاگەندەکردنی تێکدەرانە بەرەو زیندانی "سان ڤیکتۆر" لەمیلانۆ گواسترایەوە.

لەمایسی 1928لێکۆڵینەوە لەگەڵیدا کۆتایی هات و بۆجارێکی تر بەرەو "ریجینا کولی" گواسترایەوە. دادگایی کردنی خۆی و هاوڕێ کۆمۆنیستەکانی ماوەی نێوان 28ی مارس بۆ 3ی حوزەیرانی 1928ی خایاند. دادگا تایبەتەکە کەلەلایەن ژەنەراڵ " ساپۆرۆتی"یەوە سەرۆکایەتی دەکرا پشتی بەبۆچوونەکانی پەرلەمانتار"ئیسگۆرۆ" بەست و ئەوەش وایکرد ئەنۆتنیۆ گرامشی بە 20ساڵ و 4 مانگ و 5ڕۆژ داگایی بکرێت.

لەتەموزی ساڵی 1928گرامشی لەزیندانی نائاسایی"تۆرینۆ"ی ژمارە 7047 لەپارێزگای "پاری" دانرا، ئەو زیندانەی کەهەتا مردن نەیتوانی بەجێیبهێڵێت.

گرامشی باری تەندروستی لەزیندان خراپبوو توشی سستی و لاوازی ببوو، بەجۆرێک خوێنەر لەرێگەی نامەکانی گرامشی بۆ دایکی درک بەوە دەکات، کە باسی باری تەندروستی خۆی بۆ دەکات تا وایپیشانبدات لەبارێکی تەندروستی باشدایە و ورەیەکی بەرزی هەیە و ئەوەش وایکردوە بەردەوامی بەبەرەنگاریبوونەوەو بەرگریکردن بدات. بەڵام لەراستیدا ئەوەی کە هەوڵیداوە بیشارێتەوە کەم توانایی بووە لەبەرگریکردن، چونکە ئازاری گەدەو گرژی ریخۆڵەی هەبوەو خوێنی هەڵهێناوەتەوە. ئەمە جگە لەوەی ژانە سەرێکی درێژخایان و ئارەقکردنەوەیەکی بەردەوامی لەگەڵدا بووە.

لە ئۆکتۆبەری ساڵی 1930 لەکۆی 24کاتژمێر تەنیا 2کاتژمێردەنووست و هەرکاتێکیش سەرخەوێکی بشکاندایە پاسەوانی زیندانەکەی بەفەرمان

ئاگاداکرابوەوە کە گرامشی بێزا بکاتُ و بەکردنەوەو داخستنی دەرگای زیندانەکە ژاوەژاو دروستُ بکاتُ ،کە ئەوەش گرامشی بێدار دەکردەوە و ئیتر نەیدەتوانی جارێکی تر بخەوێتەوە.

زۆربەی ئەو خواردنەی پێیدەدرا توانای هەرسکردنی نەبوو جگە لـەوەش گرامشی متمانەی بەپزیشکەکان نەبوو بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا چارەسەری بۆ دەکرا تا نەمرێتُ و لەژیاندا بمێنێتُ.

گرامشی سەرباری ژانی جەستەو دەروونیی و چاودێری و کۆنترۆڵی ئیدارەی زیندان و بێتوانایی لەدەستەبەرکردنی دۆکیومێنتی بنەڕەتی و سەرچاوەی پێویسترۆژانە دژایەتی رۆتینی زیندانی دەکرد و کارنامەیەکی بۆخۆی دانابوو بەجۆرێک توانی 32دەفتەر واتە 3هەزار لاپەڕە لەدەستنووس بنووسێتەوە.

گرامشی لەو نووسینانەیدا رۆڵی رۆشنبیرانی ئیتاڵیای بەدرێژایی مێژوو شرۆڤە کـردووە لەوانە ئۆگۆڤۆسکۆلۆ، دانتی، قۆناغی ریفۆرم سەردەمی رێنیسانس ، سینەماو زمان و ئەدەب و شێوازارەکان، شانۆو فێرگەی عەلمانی و فەلسەفەی بینیدیتۆکرۆچەو سەدان بابەتی تر. گرامشی کەسێکی ئیسکلۆپیدیەکیی مەعریفی بوو.

ئەو تراژیدیایەی کە گرامشی تیایدا ژیاوە لەنامەکانیدا رەنگیداوەتەوە جا ئەو نامانەی کە بۆدایکی ناردوون یان بۆ هاوڕێ و ئەندامانی خێزانەکەی نووسیوون.

ئەو چارەنووسە دۆزەخئامێزەی کە گرامشی لەسەر دەستی فاشیستُ پیایدا تێپەڕی، لەفەڕەنسا ناڕەزایی جیهانیی لێکەوتەوە کە لەلایەن رۆمان رۆلان و هنری پربۆس و ئەوانیترەوەوە رابەرایەتی دەکرا.

لەئینگلتەراش سەرۆکی ئەسقوفی کانتربری ناڕەزایی پیشانداو ئەوەش مۆسۆلۆنی ناچار کرد گرامشی لە زیندانی تۆرانەوە بۆ نەخۆشخانەی فۆرمیا و پاشان بۆ نۆرنگە لە رۆما بگوازێتەوە بەڵام تازە کارلەکارترازابوو بۆ رزگارکردنی گرامشی.

جا بۆئەوەی وێنەی ئەم کەسایەتیە مەزنە بەرجەستە بکەین و کارئاسانی بۆ خوێندنەوەی نامەکانی گرامشی بکەین، کە ئاراستەی دایکی کردبوونتشک دەخەینە سەر لایەنی کەسایەتی خێزانیی گرامشی.

گرامشی لەبەراییەکانی ساڵی 1923 لەمۆسکۆو لەخانەی پشوودان جۆلی(تاتیانا سشوشت)ی هاوسەری ناسی و لەئابی 1924منداڵێکیان بوو ناویان لێنا (دیلیۆ). دواتر گرامشی گەڕایەوە ئیتاڵیا و لەکۆتایی 1925 یشدا ژن و منداڵەکەی چوونەوە بۆ لای گرامشی لەرۆماو لەوەرزی بەهاریشدا سەر لەنوێ جولی گەڕایەوەبۆمۆسکۆو لەوێ منداڵی دووەم(جولیان)ی لەئابی ساڵی 1926 دا بوو.

گرامشی تەنیا بۆ چەند مانگێک لەگەڵ منداڵی یەکەمیدا ژیاو هەرچی منداڵی دووەمیشە ئەو دەرفەتەی بۆ نەڕەخسا لەگەڵیدا بژی. کاتێکیش نامەکانی گرامشی دەخوێنینەوە پەی بەو زامەی نێو ناخی دەکەین.

دیسان پێویستە ئاماژە بەجولییش بکەین، کە بەهۆی دەستگیرکردنی هاوسەرەکەیەوە تووشی ئازارودەردەسەری و نەخۆشی عەسەبیبوون بوو،کە هەوڵیدا لەگرامشی بشارێتەوە بەڵام بێ سوود بوو، ئەوەبوو گرامشی گومانی لەئەندامانی خێزانەکەی دەکردو لەوەی کەراستییەکانیان لێشاردوەتەوە و ئەوەش بابەتی گەرمی مشتومڕو مایەی تورەبوونی بوو.

دواجاریش ئەوە دەزانێت کەچیتر جولی لەمۆسکۆوە بۆ ئیتاڵیا ناگەڕێتەوە ئەو گەڕانەوەیەی کە بەئامەزرۆییەوە لەچاوەڕوانیدا بوو بێ

ئەوەی بێنەدی.

ئاتیانا تەنیا لەبەر خاتری سوککردنی نەهامەتی و بارگرانییەکانی زیندان بۆ گرامشی ژیا و هەوڵیدا هەموو ئاستەنگەکان تێپەڕێنێت بۆ ئەوەی ئەرکەکەی خۆی بەشێوەیەکی دروست بەجێبگەیەنێت بەڵام خراپی تەندروستی وایلێکردبوو ژیانێکی سەخت و دژوار بژی. کاتێکش گرامشی لەسەرەمەرگدا بوو ئاتیانە بەتەکیەوە بوو هەربۆە نووسراوونامە بەنرخەکانی زیندانی پاراست و بایەخێکی تایبەتیشی بەگۆڕەکەی دەدا.

لەساڵی 1943و بۆدواجار ئاتیانا لە یەکێتی سۆڤییەت ماڵئاوایی لەژیانکرد.

بۆجای یەکەم نامەکانی گرامشی لەساڵی 1947 لەئیتاڵیا بڵاوکرانەوە و هەر بەزووییش لەلای رەنەگران و زۆربەی جەماوەری ئیتاڵیاوە سەرکەوتنێکی گەورەی بەدەستهێنا. پاشان لەماوەی نێوان 1948و 1951 نامەکانی لە6 بەرگدا بڵاوکرانەوە کەکۆی 32دەفتەر بوون و سەرجەمیانی لەزینداندا نووسیبوون لەبارەی ماتریالیزمی مێژوویی و فەلسەفەی (Benedetto Croce) و رۆشنبیران و رێکخستنی کەلتووری و تێبینی و سەرنج لەسەر میکاڤیلی و سیاسەت و دەوڵەتی مۆدێرن ، ئەدەب و دەوڵەتی مۆدێرن لەرابردو و ئێستادا.

گرامشی لەپاش خۆی پاشخان و دەستکەوتێکی مەعریفیی ژێدەریی بەجێهێشت کە ناکرێت لەلایەن هەر مرۆڤێک کە ئارەزووی مەعریفە بکات پشتگوێی بخات.

(2)

لـەپـاش دەسنگیرکردنی لـە 8ی تشرینی دووەمـــی 1926، ئەنتۆنیۆگرامشی نامەی بۆ زۆربـەی ئەندامانی خێزانەکەی نارد" ژن و منداڵەکانی، ژن خوشکەکەی، خوشکەکانی وکارلۆی برای و ژمارەیەکی کەمیش لەهاوڕێکانی".

لێرەدا بۆ بەرچاوڕوونی و ناسینی ئەو کەسانەی کەنامەی ئاراستە کردون، هەندێک زانیاری لەبارەی سەربوردەیانەوە دەخەینە روو.

*دایکی گرامشی، "جیوسبینا مارشیاس" 1861-1932، کچی باجوەرگرێک بوو ، کە شووی بە فرانشیسکۆگرامشییەکێک لەخزمەکانی بنەماڵەی"کۆریاس" کردو 7منداڵی لێبوو(جینارۆ،گرازیینا،ئیما،ئەنتۆنیۆ، ماریۆ، تیریسینا، کارلۆ)، جینارۆ کە بەبنانارۆش دەناسرا وەک ژمێریارێک لە کالیاری و ئەمینداری سندوقی کرێکاران کاریدەکرد و لەتۆرینۆش بووە بەرێوەبەری ئۆردین نۆڤۆ.

لەکانونی یەکەمی 1922 لەلایەن فاشسیتەکانەوە بریندارکراو ئەوەش وایکرد بەرەو فەرەنساو پاشان بەرو بەلژیکا کۆچبکات و لەپاش خۆشی (ئیدمیا) لەلای دایکی و گرازیینا بەجێهێشت.

هەرچی ئیماشە لەبەنداوی تیرسۆ کاریدەکردو لەساڵی 1920بەهۆی پەتای مەلایاوە گیانی لەدەستدا، لەکاتێکدا ماریۆ لەفاریزی ژنی هێناو دوو منداڵی بوو بەناوەکانی "جیانفرانکۆ" و"سیزارینا". "تیریسنا" خوشکیشی لە نووسینگەی پۆستەی گیلارزا کاریدەکردو شووی بە"پاولۆ پۆلیزۆ" کردو چوار منداڵی خستەوە بەناوەکانی فرانکۆ، میما، مارکۆ، ودیدی. هەرچی کارلۆشە وەک پشکێنەر لە سەردینیا بۆ هاوکاریکردنی شیرەمەنی کاریدەکردولەساڵی 1931 رووی لەمیلانۆ کرد تا لەوێ بژی ، ئەوەبوو لە سنیا فسکوزا کاری

دەکرد بەوەش توانی یارمەتی ئەنتۆنیۆی برای بدات کە لەزینداندا بوو.

*جولیا یاخود جۆیلیا، یۆلکا سشوشتە،کە لەساڵی 1896 لەژنێڤ لەدایکبوەو لەبنەچەشدا خەڵکی ئەسکندنافیایەو لە بەرایی سەدەی هەژدەیەم لەروسیا لەماوەی حوکمرانی پییری مەزندا سەقامگیر بوون.باوکی کەئاپۆلۆ سشوستە(1860–1938) لە ساڵانی 1884–1887 لەسانت پترسبۆرگەوە بۆ سربیا دوورخراوەتەوە. دەرفەتی ئەوەی بۆ رەخسا لەشاری سمارە و سانت پترسبۆرگ ،لینین بناسێت . پاشان خۆی وهاوسەرەکەیومنداڵەکانی : یەڤگینیا ویوجینا و جینیا و ئانا و تاتینا کە نازناوی تانیای هەبوو لەگەڵ ڤینۆریۆ کۆچیان کرد بەرەو ژنێڤ و مۆنبلییە. دیسان بەژنێڤ بۆ جارێکی تر دەرفەتێکی تری بۆ رەخساو لینینی بینییەوە و لەسەرەتای سەدەی بیستەمی

جۆلیا لەئەکادیمیای سانتا سیسیلیا لەماوەی(1908–1915)مۆسیکی خوێندو لەژەنینی ڤیۆلادا خەڵاتکرا. هەروەها ئاناش مۆسیکی خوێندو هەریەک لەتاتیناو یۆجینا لەئەکادیمیای هونەرە جوانەکان نیگارکێشانیان خوێند.

لەدوای شۆڕشی شوباتی 1917لەروسیا، بنەماڵەی ئەپۆلۆ سشوشت یەک بەدوای یەکدا گەڕانەوە جگە لەتاتیانا نەبێت کە لەرۆما مایەوە، بەڵام ئەویش ئەوەندەی نەخایاند لەهاوینی 1922گەڕایەوە.

جولیا، مامۆستای مۆسیک بوو لەقوتابخانەی ئیفانۆڤۆی تایبەت بەمۆسیک و لەهەمان کاتیشدا فەرمانبەر بوو لە لقی خۆجێی حزبی کۆمۆنیست و زۆرجاریش سەردانی خانەی بەساڵاچوانی دەکرد(سربریانی پور) لەدەوروبەری مۆسکۆ بۆ بینینی یۆجینیای خوشکی کە دووچاری خەمۆکی هاتبوو.

لەوجێگایەدا کە ئەنتۆنیۆ گرامشی پاش ماوەیەکی کەم بەگەیشتنی بەمۆسکۆ رووی لێکردبوو بەئاتیانا گەیشت. لەئابی ساڵی 1924دیلیۆ و، لەئابی 1926یشدا جۆلیانۆ لەدایک بوو. لەوەرزی پایزدا ساڵی 1925جۆلیا بەیاوەری دیلیۆی بچکۆڵە دەچێت بۆ ئیتالیا و لەساڵی 1926یش بۆ مۆسکۆ دەگەڕێتەوە،کە بەهۆی تووشبوونی بەنەخۆشی عەسەبیبوونێکی گران ناتوانێت سەردانی هاوسەرەکەی لەئیتاڵیا بکاتەوە.

● لەرۆما، ئاتیانا بڕوانامەی زانستی سروشتیی لە پەیمانگەی گراندۆنی نێودەوڵەتی پێدرا. ئەو حەزی بە بواری پزیشکی بوو هەربۆیە تێکەڵ بە گروپی پرۆفیسۆر رافاییل پاستیانلی بوو. لەمایسی 1924گرامشی بۆ ئیتاڵیا گەڕایەوە بەڵام تا سەرەتای ساڵی 1925 بەئاتیانا نەگەیشت،کە ئەو دەم گرامشی لەگەڵ بنەماڵەیەکی پەنابەری شۆڕشگێڕی سۆسیالیستی دەژیا.

● لـەدوای دەستگیرکردنی گرامشی ئاتیانا دەچـوو بۆ زیندان ئایارمەتی بدات و بارگرانی سەر شانی سووک بکات، تەنانەت کە بۆ میلانیش گواسترایەوە سەردانی دەکرد و پاش ئەوەش دوای ئاوانبارکردنی دەچوو بۆ زیندانەکەی لەتۆرینۆ. هەروەها زۆر جاریش یاوەری کارلۆی برای گرامشی دەکرد بۆ زیندان لەرۆماو فۆرمای.

● ساڵی 1938 ئاتیانا بۆ مۆسکۆ گەڕایەوەو ساڵی 1943یش بۆدواجار ماڵئاوایی لەژیان کرد.

نامەکان

رۆما 20ی تشرینی دووەمی 1926
دایکی ئازیزم

لەم رۆژانەدا گەلێک بیرم لێکردینەوە. بیرم لەو خەمەکردەوە کە بۆم دروستکردوویت و تۆش لەم تەمەندا و پاش هەموو ئەوخەمانەی کەدیوتە، پێویستە وەک من سەرباری هەموو شتێک بەهێز بیت، تکایە بە گەورەیی سۆزو خۆشەویستیەکەت و بە دڵ نەرمییەکەت بمبورە. کاتێک کەدرک بەهێزو خۆڕاگریت دەکەم لەبەرامبەر ژان و ئازارەکاندا ئەوا منیش هێزی زیاترم دەبێت، بیر لەوە بکەرەوە. کاتێک بەو ئەدرێسەی کەبۆم ناردویت و نامەم بۆ بنووسەو لەخۆت دڵنیام بکەرەوە.

من ئارام و بێدارم، بەئاگام و هەوڵیش دەدەم ئەو تەنگ و چەڵەمانە تێپەڕێنم کە روویان لەجەستەم کردوە تا پارێزگاری لەهاوسەنگی خۆم بکەن. تۆ مەزاجی من دەزانیت کە لەناخمدا هەمیشە شتێک لەگاڵتەبازی و قۆشمەیی هەیە و ئەوەش یارمەتیدەرمە بۆ ژیان.

رەنگە هێشتا ئەوەم لاباس نەکردبیت ،کە ساوا نوێکەمان قەڵەوبوەو ناومانلێناوە جولیانۆ،بۆیان نووسیوم کە تەندروستیەکی باشی هەیە و لەگەورەبووندایە،هەرچی دیلیۆشە لەم چەند هەفتەیەی دوایدا تووشی سورێژە بوەو نازانم باری تەندروستی بەکوێ گەیشتوە، بەڵام ئەوەندە دەزانم کە قۆناغی سەختی نەخۆشییەکەی تێپەڕاندوە و بەرەو چاکبووەنەوە

دەچێت، نیگەران مەبە لەنەوەکانت و دایکیان زۆر بەهێزەو بەیارمەتی کارەکەی بەباشی پەخێویان دەکات.

دایکی شیرینم : چیتر توانا و هێزی بەردەوامیم نەماوە،نامەگەلێکی تریشم نووسیوە و بیریشم لەزۆرشت کردوەتەوە،هەروەها کەم خەوی کەمێک ماندوی کردوم. لەهەمووان دڵنیام بکەرەوە ، بەگشت بڵێ با بەهۆی منەوە هەست بەڕیسوایی نەکەن و پێویستە لەئەقڵیەتی بەرتەسک و بێزاوی وڵاتانی بچکۆلە باڵاتربین. بەکارلۆ بێژە ئەرکی ئەو ئێستا بایەخدانێتی بەتۆ و لەئیش و کاری خۆشیدا چالاک وشێلگیر بێت.

هەروەها با گرازییناو تریسینا بەهێزو لەسەرخۆبن بەتایبەتیش تریسینا، کە وەک لەنامەکەی پێشووتردا نووسیبووت لەچاوەڕوانی خستنەوەی منداڵێکدایە.

دیسان پێویستە باوکیشم بەهێز بێت و ئێوەش هەرهەمووتان خۆشەویستی نێو دڵمن.

هەرکاتێک بیردەکەمەوە زۆر نەرم و نیان نەبووم لەگەڵ تۆدا کەدەبوو وانەبم چونکە تۆ شایەنی ئەوەنەبوویت بۆیە لەئێستادا دڵم دەگوشرێت کەچی لەگەڵ ئەوەشدا هەمیشە منت خۆشدەوێت و لەیادتدام.

هەرهەمووتان ماچ دەکەم ، بەڵام تۆ دایکی خۆشەویستم لەئامێزت دەگرم و ماچی بێ کۆتاییت بۆ دەنێرم.

نینۆ.

پاولۆ ماچ دەکەم و با تریسینای دایکی هێژای خۆش بوێت و بەردەوام لەگەڵیدا باش بێت، ماچێکی تریش بۆ ئادمیا و فرانکۆ.

26ی شوباتی 1927

دایکی هێژام

من ئێستا لەمیلانم، لە20ی شوباتەوە لەزیندانی تایبەتم لەسان ڤینۆری. لە7ی شوباتەوە زیندانی ئۆستیکام بەجێهێشتوە، نامەکەی تۆم پێگەیشتووە بەڵام بێ بەروارەو لەوبڕوایەشدام مێژووەکەی بۆ بەرایەکانی مانگی شوبات دەگەڕێتەوە. لەگۆڕانی ڕەوشی ژیانم نیگەران مەبە، چونکە بارودۆخم زۆر خراپ نییە، بەڵکو تەنیا کەمێک نیگەران وشڵەژاوم.

نامەوێت بچمە وردەکاری ئەو تۆمەتەی کە ئاراستەم کراوە بەڵام من بۆخۆشم تائێستا لەمەسەلەکە نەگەیشتووم.

بەڵام هەر پەیوەندی بەپرسی سیاسییەوە هەیە کە بەهۆیەوە بۆماوەی 5ساڵ لەزیندانی ئۆستیکا زیندانی کرامبۆیە پێویستم بە دان بەخۆداگرتن هەیە و منیش زۆر خۆڕاگرم و خۆڕاگریشم هێندەی سەرجەم ژمارەی ئۆتۆمبیل و خانووەکانە (تۆ بیرتە کاتێک کارلۆ منداڵ بوو کە کێکێکی خۆشی دەخوارد ؟ دەیگوت 100خانوو لەکێکم دەوێت. من بۆخۆم خاوەنی kentu domus eprus..

دایە تۆش دەبێت دان بەخۆداگرتنێکی زۆرت هەبێت، بەڵام پێدەچێت وانەبێت هەروەک ئەوەی لەنامەکەتدا هەستی پیدەکەم . نووسیووتە کە هەست بەپربوون و....دەکەیت. بەڵام من دڵنیام کە تۆ هێشتا زۆر بەهێزیت

و بەرگری دەکەیت سەرباری تەمەن و ئازاری زۆرو ئەو ئەزموونە تاڵانەی کە پیایدا گوزەرت کردووە. Corrias, corriazzu.

من دڵنیام بۆجارێکی تر پێکەوە هەمووومان کۆدەبینەوە، بەنەوەکانیشمانەوە و خوانێکی گەورە لەکیلۆرزونس و پرادیلاس و زیبۆلاس و پیبیاس و زیکۆرو فیگیسیگادائامادە دەکەین(بەڵام نەک لەهەنجیری میمکە ماریا)!.

ئایا لەو بڕوایەدایت (دلیۆ)، پیریشتوس وبیبیاس وزیکۆرۆی خۆشبوویێت؟ پێموایە خۆشی دەوێن و ئەویش بەهەمان شێوە سەد خانووی دەوێت، قەد باوەڕناکەیت کە چەند لەمنداڵی ماریۆو کارلۆ دەکات بەتایبەتیش کارلۆ جگە لەلووتی نەبێت چونکە هێشتا لەگەشەکردنی سەرەتاییدایە.

هەندێک جار بیر لەهەموو شتێک دەکەمەوە و حەزدەکەم بەسەرهات و دیمەنەکانی منداڵیم بیربکەوێتەوە، کەتیایدا راستی دەبینمەوە،هەروەها زۆرێک لەنەهامەتی و ئێش و ئازاری تێدایە بەڵام دیسان شتێک لەخۆشی و جوانیشی لەخۆگرتووە.

پاشان تۆی ئازیزی تێدا دەبینمەوە دایە گیان، دەستەکانتم بەبیر دێنەوە کە بۆ سوککردنی خەمەکانمان بەسەرماندا دەتهێنا. ئەی تۆ پلانەکانی منت لەبیرە بۆ ئەوەی قاوەیەکی باشی بێ جۆم دەستبکەوتایە یان هەر پیسێتییەکی تری لەوجۆرە؟

سەرنجبدە کاتێک من بیر لەو هەموو شتانە دەکەمەوە، دیسان بیر لەئیدمیا دەکەمەوە و کاتێکیش گەورە دەبێت لەم جۆرە یادەوریانەی نابێت و ئەوەش کایگەری گەوەرەی لەسەر کەسایەتی دەبێت، بەتایبەتیش کە ئەو جۆرێک لەنەرم و نیانی و هەندێک سوزی ناپێویستی هەیە لەم رۆژگاری ئاسن و ئاگرەی کەتیایدا دەژین.

پێویستە بیر لەراهێنانی لەسەر تووندوتیژی فیکری بکەینەوە و رێگەی نەدەی لاسایی هەمان توخمە بەبەردبووەکانی گوندەکە بکاتەوە. پێموایە پێویستی بەوە هەیە بەشێوەیەکی گونجاوو لەبار بۆی شرۆڤە بکەن ،کە بۆچی نانارۆ ناتوانێت سەرپەرشتی و سەردانیان بکات و هۆکاری بایەخ نەدانی منیشی بۆ روون بکەرەوە.

هەروەها پێویستە ئەوەی بۆ شیبکەنەوە کەبۆچی باوکی ناتوانێت لەدەرەوە بگەڕێتەوە، چونکە هۆکارەکەشی لەئەستۆی نانارۆدایە. من و کەسانی تری وەک منیش زۆرن، کە پێمانوایە لەنموونەی ئیدمیا زۆرن و پێویستیشە لەجیهانێکی باشتر لەجیهانی منداڵێتی ئیمەدا بژین.

پێویستە بێ خۆدزینەوەش پێیبڵێیت کەمن لەزینداندام هەروەک چۆن پێیدەڵێن باوکی لەدەرەوەیە.گرنگیشە تەمەن و مەزاجی بەهەند وەربگیرێت بۆ ئەوەی ئەو منداڵە داماوە لە خەم بەدوور بێت بەڵام دیسان پێویستیشە راستی پێبوترێت بۆ ئەوەی لەناخیدا یادەوەرییەک لەهێزو بوێری و بەرگریکردنی ژان و نەهامەتی ژیانی تیادا کەڵەکەبێت.

دایکی ئازیزم..نا..نا بۆمن نیگەران مەبە، بیریش لەوە مەکەرەوە کە باری تەندروستیم خراپە.. من بەپێی توانا لەبارێکی باشدام ، بۆنی عەنبەرم هەیە و بەکاشیش پارەکەیم داوە، پێخەفێکیشم هەیە خراپ نییە،هەروەها ئاوێنەیەکم لایە سەیری خۆمی تێدا دەکەم و رۆژانەش لەچێشتخانەکەوە دوو ژەمە خواردنم بۆدێت. تەباخێکیان پێداوم بۆ ئاوگەرمکردن و ئامادەکردنی قاوە. رۆژانە شەش رۆژنامەو هەفتانەش هەشت کتێب دەخوێنەوە، ئەمە جگە لەگۆڤارە ئەدەبی و گۆڤارە وێنەدارەکان.

لەرووی داراییەوە کێشەیەکم نییە و جگەرەی ماسیدۆنیش دەکێشم ، بەڵام لەرووی نووسینەوە چاوەڕوانی ئەوە نیم بەچڕو پڕی بنووسم.

نامەکانیشم بەشێوەیەکی نارێک و پێک دەنووسم. ماوەی مانگ و نیوێک زیاترە هیچ هەواڵێکم لەبارەی جۆلیاو منداڵەکانەوە پێنەگەیشتووە ، لەبەرئەوە ناتوانم هیچ لەبارەیانەوە بۆت بنووسم .دەشزانم ئەوان لەرووی داراییەوە هیچ گرفتێکیان نییە و دلیۆو جۆلیلیانۆ لەهیچیان کەم نییە.

تۆپێمبڵێ وێنە جوانەکەی دلیۆت پێگەیشت؟ دەبێت ئەوان بۆیان ناردبێت و کاتێکیش بەدەستت گەیشتبوو راوبۆچوونی خۆتم پێ بڵێ.

دایکی شیرینم، بەڵێنت پێدەدەم لەماوەی سێ هەفتەدا جارێکدا و بەمەزاجێکی باشتر بۆت بنووسم. هەروەها تۆش بۆم بنووسە، داواش لەکالۆ و گرازییناو تریزینا و پایا و پاولۆ بکە بۆم بنووسن، دیسان دواش لە ئیدمیا بکە ،کە پێویستە لەخوێندنەکەی سەرکەوتوو بووبێت و دەشتوانێت ئیرۆژە نامەم بۆ بنووسێت.هەرنامەیەک کەپێمدەگات سەبوورییەکی زۆرو ئاسوودەیەکی گەورەم پێدەبەخشن. هەمووتان بەتامەزرۆییەوە ماچ دەکەم،تۆش دایکی ئازیزم بەتامەزرۆییەوەماچ دەکەم .

نینۆ... ئادرێسی ئێستام: زیندانی تایبەتی میلان.

25ی نیسانی 1927

دایکی میهرەبانم

ئەمڕۆ نامەکەتم پێگەیشت...مەمنونتم و بەختەوەریشم بەو هەواڵانەی کە پێمڕادەگەیەنیت بەتایبەتیش ئـەوەی تایبەتە بەکارلۆ. هەرچەند رەوشـی ژیان و کارکردنەکەی نازانم، بەڵام پێموایە کارلۆ گەنجێکی زۆر باشە، سەرباری ئەوەی لەرابردوودا هەندێک قۆشمەچی بوو بەڵام لەئێستادا بەبەراورد بەڕابردوو گورج وگۆڵتربووە بۆکارکردن. رەنگە هەریەک لەنانارۆو ماریۆش وەک خۆیان مابێتنەوە کە حەزدەکەن دەستکەوتی باشیان دەستبکەوێت و بەکەمترین تێچوونیش چارۆکەی کەشتی لەئیسپانیا دروستبکەن. ئەفسووس پێموایە هەموان لەماڵەوە جگە لەمن نەبێت خاوەنی بەهرەی کاری بازرگانیکردنن، جامنیش نامەوێت هەرهەموویان روو لە هەمان ئەزموونی بەناوبانگی کولانەی مریشک بکەن، ئایا لەبیرت ماوە؟ ئوی ئاخۆ کارلۆ لەبیر ماوە؟ پێویستە هەمیشە ئەو ریسواییە هەمیشەییەت بیر بێت کە بەرۆکی بنەماڵەی گرامشی گرتووە کەدەیانویست کاری بازرگانی بکەن.من هەمیشە لەیادمە بەتایبەتیش ئەو مریشکانەی کە هێلکەیان نەدەکرد، چونکە بەدەنوکەکانیان سێ یان چوار رۆمانی کارۆلینا ئینڤیرزیۆیان دڕاندبوو.

ژیانم بەهەمان شێوە قوڵپ دەدات.دەخوێنمەوە دەخۆم و دەنوم

و بیردەکەمەوەو ناتوانم هیچ شتێکی تر بکەم، بەڵام تۆ نابێت نیگەران و دڕدۆنگ بیت و فیکرت خراپ نەڕوات کە ڕەنگە نەتبینم و منداڵەکانمت پێنەناسێنم،وەک پێموتیت بەوێنە دیلیۆ دەبینیت،ئەی کاتێک ساڵی 1925کارلۆ بۆ رۆما هات وێنەکەی رادەست نەکردیت؟ئەی چیچینۆ ماملی ئەو پارەیەی نەداینێ کە بۆ بۆ "میا"م ناردبوو تانەشتەرگەرییەکی بچکۆلەی پێبکات و هەروەها کورسیەکی تەختەی تایبەت بۆ تۆش دروستبکات. بەڵام زۆر دڵنیام سزادەدرێم و خودا بۆخۆشی دەزانێت بەچەند ساڵ سزا دەدرێم. پێویستە ئەوە تێبگەیەت کە نەلادەرم و نەویژدانیشم پەیوەندی بە بەرائەت و ئیدانەکردنمەوە هەیە، بەڵکو مەسەلەکە پەیوەندی بە کردارێکەوە هەیە ناومان ناوە سیاسەت، واتە هەموو ئەو شتە جوانانە پەیوەندییان بەم کەیسەوە نییە.

دەزانیت کە چۆن مامەڵە لەگەڵ ئەو منداڵانەدا دەکە ین کە لەسەر پێخەفەکانیان میز بەخۆیاندا دەکەن. بە چەتاڵێکی گەرمکراو هەڕەشەی داخکردنیان لێدەکەین.

باشە وایدابنێ لەئیتاڵیا منداڵێکی زۆر گەورە هەیە، هەڕەشەی میزکردن دەکات لەسەر پێخەفەکەی، من و ژمارەیەکی تریش ، بە چەتەڵە داخکراوەکە هەڕەشە لەو کەسە بێزارکەرە دەکەین تا رێگە نەدەین پێخەفە پاکەکە پیس نەکات. جا مادامەکی مەسەلەکە بەمجۆرەیە ئەوا پێویست بەتۆقین و بەوەهمبوون ناکات و پێویستە تەنیا لەچاوەڕوانیدا بین و دان بەخۆدا بگرین.

کەوابوو هێشتا بەهێزو گەنجیت و بەیەک دەگەینەوە.لەچاوەرۆوانی ئەوەدا بە. بۆم بنووسەو بەوانیتریش بڵێ بۆم بنووسن، هەواڵی گیلارزاو ئەیسانتو برۆنیدۆو تاداسینی و ئەوریستانۆو زیا و ئەنتیوجام پێڕابگەیەنە.

ئایا هێشتا بۆتزیلۆ لەژیاندا ماوە؟ ئەی بۆدیستا کێیە ؟ نیسی چ کارەیە؟ ئەی مامەکانم لەئۆریستانۆ لەژیاندا ماون؟ ئەی مامە سیراڤینۆ ؟ ئەو دەزانێت کورەکەم ناوناوە دلیۆ؟کاری نەخۆشخانەکە تەواوبوو؟ ئاخۆ خانوومیللیەکانی تر لەکاریدۆ دروستکراون؟ ئەوەتا تۆ بزانە من چەند پێویستم بەهەواڵە.

باسی یەکێتی نێوان گیلارزاو ئەبسانتا بکە کەچۆن پەنایان بۆ هەڵگرتنی چەک نەبردوە؟ئەی دواجار حەوزی تیرسۆ سوودی هە بوو؟ بۆم بنووسە و وێنەم بۆ بنێرە، بەتایبەتی وێنەی منداڵەکان.ماچم بۆ هەمووان و تۆش بەگەرمی ماچ دەکەم.

نینۆ

بۆچی گرازییتا تەنانەت یەک دێریشم بۆ نانووسێت؟

23ی مایسی 1927

دایکی ئازیزم

ماوەیەکە نامەکانی تۆم بەدەست نەگەیشتوە و هەواڵی خێزانەکەم نازانم ، کە ئەوەش ئاسان نەبووە. بۆ تریسینام نووسیووە بەڵام ئەویش وەڵامم نەداتەوە. دیسان تۆش بەدرێژایی ئەوماوەیە هیچ لەبارەی گرازیینا و باری تەندروستی بۆ نەنووسیووم.

من باشم و ژیانیشم بەشێوەیەکی رۆتینی بەڕێوە دەچێت. دەخوێنمەوە. دەخۆم و دەنووم .رۆژەکان وەک یەک دووبارە دەبنەوە. رۆژانە لەچاوەڕوانی پۆستەدام، بەڵام تەنیا نامەیەکی کەمم بەدەست دەگات. لانی کەم بۆ بەکارلۆ ناڵێیت بۆم بنووسێت؟ ئایا کارەکانی هێندە سەرقاڵیان کردوە رێگر بن لەوەی ناوبەناوە بۆم بنووسێت؟ دەمەوێت ناونیشانی ماریۆ بەوردی بزانم.

لەساڵی 1920 ەوە پەیوەندیمان نەماوە،بەڵام بەم دواییە زانیم کە بایەخ بەمن و کەیسەکەم دەدات.

دەمەوێت بۆیبنووسم و سوپاسی بکەم و لەنامەکانیشمدا وادەرنەکەوم بەدرێژایی ئەو ساڵانە گرنگیم پێنەداوە. چەند منداڵی هەیەو ناویان چییە؟ هەمووان لەماڵەوە ماچ بکە.کەمێکیش گوێی کارلۆ و تریسینا با بدە. بەگەرمی ماچت دەکەم.

نینۆ

6ی حوزەیرانی 1927
دایکی ئازیزم

نامەکەتم بەمێژووی 23ی مایس بەدەست گەیشت.سوپاسدەکەم چونکه زۆرت بۆ نووسیووم و هەواڵس زۆرو گرنگت پێڕاگەیاندوم.

پێویستە هەمیشە بەمشێوەیە بۆم بنووسیت و هەردەم هەواڵی زۆرو نوێم لەبارەی ژیانی ئەوێ پێڕابگەیەنیت ، تەنانەت ئەگەر بۆ تۆش سوودیان نەبوو. بۆنموونە بۆت نووسیووم کەهەشت شارەوانی تر دەچنە پاڵ گیرلارزا، بەڵام ئەی چۆن قوتابخانەکان بۆنموونە رێکدەخەن. ئایا لەهەر شارەوانییەک قەتابخانەیەک دەکەنەوە یاخودمنداڵانی نۆربیۆو دۆمیسنۆفاس ناچاردەبن رۆژانە روو لەگیلارزا بکەن و هەمان شتیش بۆ بەشەکانی قوتابخانە سەرەتاییەکان؟ ئەی ئاخۆ باجێکی هاوشێوە دەسەپێنن؟ئەی ئەو باجەی خاوەن موڵکەکانی گیلارزا دەیدەن، کە زەوی و زاریان لەشارەوانییەکان هەیە لەگوندە بچکوکەکاندا خەرج دەکرێن یان لە رازاندنەوەی گیلارزا بەکاردەهێنرێت؟ پێموایە ئەم پرسیارە پرسیارێکی سەرەکییە چونکە لەرابردوودا بودجەی گیلارزا ئێجگار بودجەیەکی هەژار بوو. هۆکارەکەشی بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کە زۆربەی دانیشتوانەکەی پارچە زەوییەکیان لەشارەوانیەکانی دەوروبەری هەیە و بەشێکی گرنگ لە باجە لۆکاڵییەکان دەدەنە ئەو شارەوانیانە.ئەمە گرنگە پێویستە لەبارەیەوە قسەم بۆ بکەیت، لەبری هەمیشە بیرکردنەوە

لەهەڵوێستی رەخنەگرانەی من و خەمباریم..... دەمەوێت لەبارەی ئەم خاڵەوە دڵنیاتبکەمەوە.

با لێکتر بگەین و مەسەلەکەش لەوەدا نییە کە من لەبارێکی باشدام بەڵام تۆ دەزانیت هەموو شتێک بەهای خۆی هەیە، لەهەمان کاتیشدا پشت بەو شێوازە دەبەستێت کە دەیبینین و درکی پێدەکەین، سەبارەت بەخۆم زۆر ئارامم و بەچاوێکی پڕ لەمتمانە و بوێریشەوە لەشتەکان دەنۆڕم، جا نەک هەر راستەوخۆ لەو رووداوانـە دەڕوانم کە بەلامەوە گرنگن بەڵکو لەداهاتووی زۆر دووریشم دەڕوانم. من تەواو لەوبڕوایەدام هەروەک بۆ تیریسیناشم نووسیووە،رێگە نادەم هەموو ژیانم لە زیناندا بۆگەن بکات، روونیشە من لەسێ ساڵ زیارتر لێرەدا نامێنمەوە، تەنانەت ئەگەر بەبیست ساڵیش سزا بدرێم. ئەوەتا تۆ ئاگاداریت کە من زۆر بە راشکاوانە بۆت دەنووسم تا تووشی وەهمت نەکەم.لەوبڕوایەدام کەتۆش دەتوانیت بەهێزو دان بەخۆداگرتوو بیت.پێویستە دڵنیا بیت لە توانای بیرکردنەوەو تەندروستی جەستەیم. سەبارەت بەتوانای بیرکردنەوەم تۆ تەنیا شتێکی کەمی لەبارەوە دەزانیت(رەنگە من هەرگیز کاتی خۆی ئەوەم بۆ باس نەکردبیت) کە گرەومان لەسەر ئەوەدەکرد کاممان خاوەنی پێستێکی بەهێزین و بەرگەی ئەوە دەگرین بەبەرد لەپەنجەکانمان بدەین تا ئەو دەمەی خوێنی لێدێت. پێدەچێت ئەمڕۆ نەتوانم بەرگەی ئەو گرەوە دڕندانەیە بگرم ، بەڵام تەواو دڵنیام کەللە سەرم بەرگەی چاکوچی رووداوەکان دەگرێت کەئازاریان پێگەیاندوم و بۆجارێکی دیکەش تووشی دەبمەوە.

لەوبڕوایەدام لەماوەی 10ساڵی رابردوودا کە من لەشەڕدابووم هێزێکی تەواوی پێبەخشیوم،دەکرا لەچەند بۆنەیەکی جیاوازدا بکوژرامایە بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا هێشتا لەژیاندا ماوم،کە ئەوەش دەسنکەوتێکە و کاریگەری لەسەرم

هەبووە. جگە لەوەش لەزۆر سانەوەختدا بەختەوەر بووم و دوو منداڵی جوانیشم هەیە کە بەدڵنیاییەوە بەوشێوەیە گەورەدەبن و پەروەردە دەکرێن وەک ئەوەی کە من گەرەکمە و خوازیاریشم ببنە خاوەنی هێزو چالاک بن.

لەبەرئەوە من ئارام و هێمنم و پێویستم بە بەزەیی و سەرخۆشی نییە،لەرووی جەستەیشەوە لەماوەی شەش مانگی رابردوودا زۆر باش بووم و لەوماوەیەشدا زۆرشتی سەیرو سەمەرەم دیوە بەڵام بۆم دەرکەوتوە کە جەستمە زۆر لەوە بەهێزترە کە خۆم ناسیومە. من دڵنیام لەداهاتووشدا زیاتر بەرگەدەگرم و ئەوەشە ئەو متمانەیەم پێدەبەخشێت کە بۆجارێکی تر دەدگرمە ئامێزو بەبەختەوەری دەتبینمەوە.

جاروباریش سۆزێک بەرەو جۆلیاو کوڕەکانم پەلکێشم دەکات، بەڵام دەزانم ئەوان باشن و بەخۆشنودی ولەژێر چاودێریدا پەروەردەدەبن و دایک و داپیرەو باپیرەو پورەکانیانیشیان خۆیان لەهموو شتێک بێ بەش دەکەن بۆ ئەوەی منداڵەکانم لە شیرینی و جلوبەرگ بێ بەش نەبن.

نازانم هیچ هەواڵێکم لەبارەی نانارۆوە پێنەگەیشتوە، بەس ئەوەندە دەزانم کە لەپاریسە. پێموایە نانارۆ کەسێکی شێت و سەیرە وناشیەوێت هیچ لەبارەیەوە بزانم. رەنگە پێیوابێت من لێی توڕەم چونکە کاتێک کە من لەسانانۆریۆم چارەسەرەدەکرام ئەو موچەی پێنج بۆ شەش مانگی وەرگرتم بێ ئەوەی لەوە ئاگادارم بکاتەوە، لەبەر ئەوە لەو بارە تێدەگەم کە ئەو تێیدایەو من بریندارم کردوەو ئەویش واخۆیم پیشان دەدات کە شێتە بەڵام من هەرگیز نەمویستووە قەد داوای یەک فلسیشی لێبکەمەوە.

دایکی نازدارم ، بەهێزو ددان بەخۆداگرتوو بە،لەگەڵ خەڵکی ئەبسانتا زۆر رەق مەبە.بەگەرمی ماچت دەکەم.

نینۆ

27ی حوزەیرانی 1927
دایکی شیرینم

لە دووی ئەم مانگەدا نامەکەتم لەگەڵ وێنەیەکی میا بەدەسنگەیشت، هەروەها نامەکەی پێشووشتم پێگەیشت و وەڵامیشم دایەوە. هەواڵی من وەک خۆیەتی و تەندروستیشم باشەو ژیانیش بەردەوامە. لەماوەی چەند هەفتەی رابـردوودا زۆر بێهیوا بووم. تاتیانا(زڕ خوشکی گرامشی) بۆبینیم لە رۆماوە هاتبوو بۆ میلان، بەڵام لە14ی مایسەوە نەخۆشەو لەنەخۆشخانە کەوتووە، بێ ئەوەی بتوانێت من ببینێت. بەهیوام ئێستا تەندروستی باش بووبێت(بەوجۆرە بۆی نووسیبووم)و لەپاش چەند رۆژێکیش سەردانم دەکات.

وێنەکەی میا جێگەی سەرنجم نییە. ئەی دەزانیت بیر لەچی دەکەمەوە؟

پێموایە ئەو پارەیەی کە بۆم ناردیت تا کەوچکێکی بچکۆلەی بۆ بکڕیت لای خۆی هێشتوویەتیەوە و خستوویەتیە نێو دەغیلە یان بانکەوە.

پێموابێت ئەو منداڵە لەسیمایا جۆرێک لە سەرکێشی پێوەدیارە، پارە بەسووی لە40% قەرز دەکات. پێموایە هەمووتان تۆو گرازییتاو تیریسینیا بەرپرسن لە زیادبەنازکردنی میا. قەد ئەوەم لەبیر ناچێتەوە کە بۆجاری یەکەم پێکەوە پیاسەمان دەکرد ، ویستم شیرینی و شکۆلاتەی بۆ بکڕم کەچی پێیوتم حەز دەکان پارەکەی بدەمێ بۆ ئەوەی لەدەغیلەدا داینێت.

تۆ پێتوایە ئەم شێوەیە بۆ پەروەردەکردنی منداڵ رێگەیەکی راستە؟ من

پێداگری دەکەم لەسەر ئەوەی میا لەبری پارە کەوچکێکی هەبێت، پێویستە لەوە ئاگادارم بکەیتەوە.

دەزانیت دەمەوێت چیم بۆ رەوانە بکەیت؟ ئامۆژگارییەکانی ئەلفرا ئەنتیۆجیۆ بۆ دانیشتوانی ماسیداس.

دەکرێت لەئۆریستانۆ دەستت بکەوێت چونکە پاتریزیۆ کارتا بەشێوەیەکی باشتر بەچاپیگەیاندوەتەوە. جا مادام کاتی تەواویشم هەیە دەمەوێت بەهەمان ستایل قەسیدەیەک بهۆنمەوە و تیایدا سەرجەم کەسایەتیەکان دابنێم کە لەممندالّیمدا ناسیومن: تیۆ میلانۆ،تیۆ رۆمۆندۆجانا،جانۆسۆ جانۆلا،مایسترۆ ئەندریۆلی، کۆرۆنسۆ، سانتۆ جاکۆزیلگرتاری....هتد. چێژی زۆری لێدەبینم و لەسالّانی داهاتووشدا قەسیدەکەم بەگوێی مندالّاندا دەدەم.

لەوبڕوایەدام ئێستا جیهان بەرەو شارستانی بوون دەچێت و ئەو دیمەمەنانە نابینرێن کە ئێمە دیومانن کاتێک کەمندالّ بووین.

ئایا لەبیرتە مۆگۆگۆ ژنە سوالّکەرەکە کە بەلّێنی پێدەداین دوو ئەسپی رەش و سپیمان بۆ بهێنێت تا بەو ئەسپانە بەدوای خشلّ و زێڕی مۆسکاماگیدا دا بگەڕێین.

دیسان بیرتە چەندان مانگ لەچاوەڕواندا بووین؟بەلّام ئێستا مندالّان بـاوەڕ بەوچیرۆکانە ناکەن. لەبەرئەوە باشترە ئەگەر هەموومان بەیەک گەیشتینەوە جۆرێک لە شەڕە شیعر بکەین. تیۆئسکۆرسا ئەلوتۆ ت بیرهاتەوە کە چەند بەحشمەتەوە دەیوت زیا گارزیا. : ئایا هێشتا لەژیاندا ماوە؟ لەیادتە چەند بەئەسپەکەی پێدەکەنین کە رۆژانی یەک شەممان کلکی بۆ دادەنا؟ سەیرکە چەند شتم لەیادماوە؟پێموایە توانیومە بتخەمە پێکەنین. سلّاوی گەرمم بۆ هەمووان..ماچت دەکەم.

نینۆ

22ی حوزەیرانی 1927
دایکی شیرینم

ماوەی مانگێک دەبێت هیچ نامەیەکی تۆم بەدەست نەگەیشتوە. تۆ چۆنیت؟ ئەم نامەیەت بۆ دەنووسم تا لەوە ئاگادارت بکەمەوە کە نیگەران نەبیت لەوەی ئەگەر لەلایەن کۆمپانیای هیڵی شەمەندەفەرە نووسراوێکت بەدەست گەیشت یان بەدەستت گەیشتوە سەبارەت بـەوەی کەمن لەودەمەی پەرلەمانتار بووم سێ بلیتم داوەتە سێ کەس و لەکۆتایی 1925 یاخود سەرەتایی 1926تانەی لێدراوە، بۆیە پێموایە مەسەلەکە پەیوەندی بەو کەیسەوە هەیە، چونکە بەر لەدوو رۆژ داوایان لێکردم ناونیشانی خێزانەکەمیان پێبدەم کە لەلایەن کۆمپانیای هێڵی شەمەندەفەرەوە بۆ کاری کارگێڕی داوایان کردووە. بەڵام من لەسەرەتادا پێموتن من کەسێکی گەورەم و پێویست ناکات پرسیار لەخێزانەکەم بکەن چونکە من نوێنەرایەتی خۆم دەکەم، بەڵام زۆریان لێکردم تا ناونیشانەکەیان پێبدەم.

من ئەم بابەتەت بۆ رووندەکەمەوە، ئەو دەمەی کە پەرلەمانتاربووم مافی خۆم بوو هەشت بلیتی پلە یەک و چواری تری پلە دوو بۆ خێزان و یاوەرانم کە بۆ چارەسەرکردن لەگەڵمدا دەبن بەدەستبهێنم. من لە هەندێک کاتدا ئەو بلیتانەم بۆ کەسانی یاوەرم بەکارهێناوە، چونکە لەم ساڵانەی داوایدا بەردەوام تووشی بورانەوەو گێژبوون دەهاتم.

لەیەکێک لەبۆنەکاندا گەشتێکم لەرۆماوە بۆ میلان کرد، بەڵام بەڵام یاوەرەکانم ناچاربوون بەپەلە بڕۆن. چی بکەم؟ رووم لە فەرمانبەری تایبەت بەبلیتەکان کرد و لێمپرسی ئەو رێوشوێنانە چین کە دەبێت بیکەم، ئەویش وتی لەبلیتەکەدا دیاریکراوە کە دەبێت یاوەر بگەڕێتەوە.منیش ئەو جارەو دوو جاری تریش هەر وام کرد.

لە مایسی 1926کە بەرایی ساڵی نوێی پەرلەمانیی بوو هەوڵمدا بلیتەکانم رابکێشم، بەڵام رەتیانکردەوەو پێیان راگەیاندم ئەگەر بمەوێت بلیتم دەست بکەوێت ئەوا پێویستە چەند هەزار لیرەیەک بدەم کە نرخی سێ بلیت و غەرامەیەکە. من لەوبڕوایەدام پێویست ناکات هیچ بدەم، یەکەملەبەرئەوەس هیچ جۆرە ساختەیەکم نەکردوەو پاشان من رووم لە پەنجەرەی بلیت وەرگرتن کردوەو پەسەندکرا، سەرباری ئەوەی لەسەر بلیتەکە ئاماژە بەگەڕانەوەی یاوەر کراوە،کەئەوەش واتای ئەوەیە یاساکان روون نین و کارمەندەکانیش نازانن چۆن چۆنی لێکیبدنەوە. دووەمیش بەهۆی بەکارنەهێنانی بلیتەکانی ساڵی 1926ەوە زیانم پێکەوتووە. هەموو ئەوەم بۆ باسکردویت تا بزانیت لای منەوە هیچ هەڵەیەک نەکراوە.لەگشت بارەکاندا بەتەنیا خۆم بەرپرسیارێتی لەئەستۆ دەگرم و بەپێویستیشی نازانم باوکم هیچ شتێک بدات ئەگەر هەر نووسراوێکی لەوجۆرەتان بەدەست گەیشت، دیسان پێویستە پێیان بڵێیت کە پەیوەندیتان بەو کەیسەوە نیە و ماوەی بیست ساڵە سەربەخۆیەو خاوەنی خێزانی خۆیەتی.

لەچاوەڕوانی هەواڵتدام ،ماچت دەکەم

نینۆ

27ی حوزەیرانی 1927

دایکی خۆشەویستم

ئەمڕۆ نامەکەتم بەدەست گەیشت ، کەمێژووی 17 مانگی پێوەیە، بەڵام دەست بەجێ وەڵامی دەدەمەوە سەرباری ئەوەی لەم هەفتەیەدا بۆم نووسیوویت.

ڕۆژی پێنج شەممە ماریۆ گەیشتەلام و پێکەوە بۆماوەی چارەکە سەعاتێک قسەمان کرد.ئەو باشە و لەبارەی ئیش وکارەکانییەوە کە ئێستا بەشێوەیەکی باش بەڕێوەدەچن قسەی بۆکردم. لەوبڕوایەشدام جەستەی وەک جەستەی باوکم قەڵەو بووە. بەر لەوەی بۆ بینیی من بێت ،ماریۆ چووبوو بۆ خەستەخانە بۆ بینینی خوشکەکەم، هەروەها هەواڵی ئەو پێڕاگەیاندم و کەمێک دڵنیای کردمەوە. بەڵێنیشی پێدام کە دەست بەجێ نامەت بۆ بنووسێت و باشی تەندروستی منت پێڕابگەیەنێت.

ئەوەی لەبارەیەوە نووسیووتە زیادەڕۆیی پێوەدیارە ، چونکە کەس ناتوانێت تا ئەو ئاستە بێ لایەن و بابەتیانە بێت وەک ئەوەی من لێی چاوەڕوان دەکەم. چونکە ماریۆ لەسەربازگەیەکی پێچەوانەی من خەبات دەکات. کاتێک بەر لەچەندساڵێک سەردانیم کرد،وێنایەکی راستم لەبارەی کۆی ئەو جیهانە لەلا گەڵاڵە بوو کە ئەو تیایدا وەک پاڵەوانە. بەڵام ئەمە

ئەو شتانەیەو باشتریشە شتی زیاتر نەنووسم ، چونکە ماریۆ برامە و منیش سەرباری هەمووشتێک زۆرم خۆش دەوێت.

بەهیوام ئێستا گرنگی زیاتر بە ئیش و کارەکانی بداتۡ تا باشتر بێت. خۆ ئەگەر سەردانم بکاتەوە وەک پێی راگەیاندم ئەوا لەبارەی ژنەکەیەوە شتێکی پێدەڵێم کە بەدڵنیاییەوە لەژنێتیدا شان لەشانی تۆ نادات و بە روو بەڕووبوونەوەی هەر سەختیەک دادەڕمێت، تۆ سەیربکە ئەو ژنە ناتوانێت گەرماوێک یان سەفەرێک لەکاتی پشوودا بکات یان جلوبەرگێکی نوێ بکڕێت!زۆر بەداخم چونکە گرازییتا هێشتا نەخۆشە، بەهیوام بتوانێت ناوبەناوە بۆم بنووسێت. هەمووان بەمیهرەبانیت لەئامێز بگرە، ماچ بارانیش بۆتۆ.

نینۆ

کەی رێنمای و ئامۆژگارییەکانی پاتریرک بۆدیگی-م بۆ دەنێریت؟

3ی تشرینی یەکەمی 1927
دایکی میهرەبانم

نامەکەتم بەدەست گەیشت کە مێژووی 26ی تشرینی دووەمی لەسەرە. بەناوی منەوە سوپاسی زۆری کارلۆ بکە، هەروەها ئامۆژگاری نامەکەی پاتریرک بۆدیگیم بەدەستگەیشت، بەڵام شتێکی ئەوتۆ نەبوو، بێگومان ئەو سۆعبەتە گوندنشینییەم تیا نەدۆزییەوە وەک ئـەوەی لە ئامۆژگارینامەکەی ئۆپۆبۆلۆ ماسیداسیدا دۆزیمەوە، هەربۆیە من زیاتر بەماسیداسیدا سەرسامم.

پێموایە چەند نامەیەکم بۆ نووسیوویت بەڵام پێت نەگەیشتوون، من بەم شێوەیە نەبێت ناتوانم گوزارشت لەکەمی هەواڵەکان بکەم و بەم دواییەش وازم لەخوێندنەوەی رۆژنامەکان هێنا، تا هەندێک لەکاتەکان لەگەڵ بەندکراوەکانی تر بەسەربەرم. دۆستایەتیکردنی بەندکراوانی تر هەروا ئاسان نییە و رێگە نادرێت سەردانی بەندکراوانی سیاسی بکەیت، جگ لەوانە نەبێت کە لەسەر مافی گشتی بەندکراون. لەگەڵ ئەوەشدا کەمێک خۆشی لەوە دەبینم و کاتەکە بەخێرایی دەگوزەرێت.

خوشکم(زرخوشک)نەخۆشخانەی بەجێهێشتوەو ناوەبەناوە سەردانم دەکات.ئەو هیشتا لەقۆناغی چاکبوونەوەدایەو قوربانی زۆریش لەپێناو مندا دەدات.رۆژانە سەردانی زیندن دەکات و خواردنێکی بەچێژم بۆ دەهێنێت...

میوە،شکۆلاتە،ماسی تازە. نەمتوانیوە ئەو خوشکەم قایل بەم کە زۆر خۆی ماندو نەکات بۆ ئەوەی چاک بێتەوە و بگرە هەست بەشەرمیش دەکەم لەبەرمبەر خۆ هیلاک کردنی کە هەندێک جار ئەوە لەخوشکەکانی ترمدا نابینمەوە.

دەمەوێت لەبارەی مەسەلەیەکەوە قسەت بۆبکەم. بیرم نایەت بەدیاریکرای کام کتێبە لای گیلازرا بەجێهێشتوە ، بەڵام بیرمە لەساڵی 1913لەتۆران کۆمەڵێک کتێبم لەبارەی سەردینیا کڕی کە لەکتێبخانەکەی بویلدا بوو. بنەماڵەکەی دەستبەرداری بوون. وەک بیرم بێت بەشێکم لەو کتێبانە لەکاتی پشوودا بردەی لای گیلارزا. دەمەوێت ئەو کتێبانەم دەست بکەونەوە ئەگەر لای مابنەوە، بەتایبەتیش کتێبی ژەنەراڵ لامارمۆرا لەبارەی گەشتەکانی بۆ سەردینیا(کتێبەکە بەزمانی فەرەنسی)یە، لەگەڵ چیرۆکەکانی بارۆن مانۆ . پێموایە ئەو دوو کتێبە لای گیلارزان. هەروەها کۆمەڵێک بەڵگەنامەی ئەرشیفی ئەربۆریا،   لە کەبەرگێکدا کۆکراونەتەوەو کێشەکەی لانی کەم 10کیلۆگرام دەبێت بەڵام باش بیرم ناکەوێتەوە کە ئەوەشم بردوە یان نا. دیسان بەرگێکی تری بچووکیشی لایە، ئەمە جگە لەپەنجا بەڵگەنامە لەسەر سەردینیا کە هی مارشیسی ئەندازیارە. ئەگەر هەر کام لەو کتێبانە لەماڵەوە بوون بۆم رەوانە بکە. بەکارلۆش بڵێ ئەگەر دەرفەتی هەبوو ژمارەیەکی گۆڤاری نوراجیم بۆ بکڕێت، و پاش خوێندنەوەی کەی توانی بۆم رەوانە بکات، هەروەها هەندێک گۆرانی سردینیم بۆ بنێرە کە لەلایەن نەوەکانی بیریزی بیریۆنی بۆلۆتۆنییەوەلە شەقامەکاندا وتراون.

خۆ ئەگەر لەهەندێک لەئاهەنگەکاندا پێشبڕکێی شیعری سەردینی رێکخرا ئەوا باسی ئەو بابەتانەم بۆ بکە کە لەقەسیدەکاندا هۆنراونەتەوە.

ئایا هێشتا ئاهەنگەکانی کستانتینۆ لەسادیلۆ و سان بلمیریۆ

بەردەوام بەسەرکەوتوویی ساز دەکرێن؟ ئایا هێشتا ئاهەنگە گەورەکانی قەدیس ئیزیدۆر بەردەوامن؟ ئاخۆ هێشتا لەشەقام و کۆڵانەکاندا ئاڵای چوار کەشتیوانەکە بەرز دەکرێنەوە؟ ئایا هێشتا کاپتەنە دەریاوانەکان جلوبەرگی سوپای پێشوو دەپۆشن؟ تۆ دەزانیت هەموو ئەو شتانە هەمیشە جێگەی بایەخی من بوون. سەبارەت بە بەوبابەتانە بۆم بنووسەو پێتوانەبێت ئەوانە شتی بێ ماناو تورەهاتن.

ماوەیەکی زۆرە هەواڵی مناڵەکانم نازانم و بەهیوام باش بن.

بەسۆزە تۆو گشت لایەک لەماڵەوە ماچ دەکەم.

نینۆ

24ی تشرینی یەکەمی 1927

دایکی نازدارم

ماوەیەکە هیچ نامەیەکم لەتۆوە پێنەگیشتووە، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا سوورم لەسەرئەوەی لەبەر چەند هۆکارێک بۆتربنووسم:

1- چونکە من هەست دەکەم ماوەی چەند مانگێکە نامەگۆڕینەوەکانم رێکخراو نین لەوەی کە دەینێرم و لەوەش کە پێمدەگات و هەرنامەیەکی تریش کە رەوانە دەکرێت دەرفەتێکی ترە بۆ ئەوەی دوو نامەی تر بگەن.

2- چونکە رەنگە لەلایەن دادگاوە لەمیلانەوە بەرەو رۆمابگوازرێمەوە، هەروەها ماوەی چەند هەفتەیەکیشە نەمتاوانیوە بنووسم. پێویست لەوە نیگەران بیت و بەتەواوەتی لێم دڵنیابە کە ئەم کەیسە بەکۆتاییەکی باش و خێرا تەواو دەبێت یان دووساڵ دەخایەنێت. لەهەموو ئەوانەشەوە فێری چاوەڕوانی و دان بەخۆداگرتن بووم.

سڵاوی گەرمم بۆ هەمووان. ماچتدەکەم

نینۆ.

7ی تشرینی دووەمی 1927
دایکی بەخشندەم

نامەیەکی کارلۆم لەرۆژی 28ی تشرینی یەکەم و نامەکەی تۆشم لە25ی مانگ پێگەیشت. زۆر بەگەرمی سوپاسی کارلۆ بکە لەبەرامبەر ئەو پارەیەی کە بۆی ناردوم. پێشیبڵێ لەئێستادا کاتی تەواوم لەبەردەستدایە هەر کات پێویستی کرد بێ دوودڵی بۆی دەنووسم. دیسان نامەوێت زیاد لەتوانای خۆی لەپێناو مندا قوربانی بدات. کەسیش نازانێت کەی دەتوانم قەرزەکەی بدەمەوە.

زانیاریم نیە کەچیت لەرۆژنامەکاندا لەبارەی دادگاییکردنەکە خوێندوەتەوە. چونکە ماوەی چەند مانگێکە رۆژنامەکان ناخوێنمەوە و لەوبڕوایەشدام وەک لەنامەکەی پێشوودا بۆم نووسیبوویت بەرەو رۆما دەگوازرێمەوە. بەڵام پێچەوانەکەی روویدا و ماوەی چەند رۆژێکیشە پێیان راگەیاندوم کە دادگایی کردنەکە لەکۆتایی کانوونی دووەم یان لەسەرەتای مانگی شوبات بەڕێوەدەچێت.

کەوابوو بۆچەند مانگێکی تر لەمیلان دەمێنمەوە،ئەوەش بۆمن زۆر گونجاوە چونکە سەفەر کردم لەم وەرزەدا خۆش نییە بەتایبەتیش بۆ کەسێکی بەندکراو. پێویستە نیگەران نەبیت و دەمەوێت دڵنیاشت بکەمەوە کەمن ئۆقرە گرتوو و ئارامم.

ئای لەو دایکانەی کە ئەگەر هەمیشە جیهان لە ژێر دەستیاندا دابنرایە ئەوا پیاوان لەنێو ئەشکەوتەکان بەپۆشاکێکی لەچەرم دروستکراو دەمانەوە.

پێویست ناکات لەتەندروستیم نیگەران بیت و ناشمەوێت لەلایەن کەسانێکی نەفس نزمەوە بەهەرشێوەیەک بێت هەواڵت پێبگەیەنن(ئەفسووس ئەوە راستە کە هەواڵی نادروست دەگات، ئەگەر لەو پەڕی جیهانیش بێت). تەنیا باوەڕ بەوە بکە کە من پێتدەڵێم، چونکە من تەنیا من خۆم دەزانم چیمە و پاشانیش هیچ هۆکارێک نییە تا راستیت لێ بشارمەوە.

خوشکم(زڕخوشک)هێشتا لەمیلانەو وەک منداڵ نازم دەکێشێت. ئەو رۆژانە شتێکم بۆ رەوانە دەکات تا هەستی ئازادبوونم پێببەخشێت لەوەی هەر شتێک بخۆم کە حەزم لێیەتی. نەمتوانی قەناعەتی پێبهێنم بەگەڕانەوەی بۆ رۆما. بە تایبەتیش لەم ماوەیەدا کەکەش و هەوای میلان باش نییە.

دواجار هەواڵی مناڵەکانم پێگەیشت، گەورە دەبن و تەندروستیشیان باشە. جۆلیا بۆ ماوەی چەند مانگێک نەخۆش بووە. من بەداخم بەمردنی ماریا دۆمنیکایئامۆژنم. ئەو سەرباری سەرسەختی لەناخدا کەسێکی باش بوو. بەدڵنیاییەوە ئەو تەنیا کەسی نزیکمان بوو کە نیان بوو (لەپاش سیراڤینۆی مام). هەڵسوکەوت و ئاخاوتنی هەموو ئەو کەسانەم لەیادە، کاتێک کە منداڵ بووین. بیرمە کە دەچووم بۆ ماڵی ئامۆژنە ماریا دۆمنیکا و بەگەرمی پێشوازی لێدەکردم. پێشموایە تۆ هەندێک شت دەزانیت کە من باسیان ناکەم.

دایکی شیرینم ،هەمووان بەسۆزەوە ماچ بکە و ماچی زۆریشم بۆ تۆ. نینۆ

21ی تشرینی دووەمی 1927
دایکی میهرەبانم

ماوەی چەند هەفتەیەکە هیچ هەواڵێکی تۆو کارلۆم پێنەگەیشتوە. بێشک پێمڕاگەیاندیت کە بۆماوەیەکی تریش لەمیلان دەمێنمەوە. تائێستا ئەو کتێبانەم پێنەگەیشتون کەپێتوتم. باری تەندروستیم خراپ نییە و بەم دواییانەش تەندروستیم باشە.ئەنریکۆ تـولـی(1892–1942)م لەگەڵە لەزینداندا(رۆژنامەنووس و هاوڕێی گرامشی بوو کە ئەویش زیندانی کرابوو)، بوونی یارمەتیدەرمە لەوەی بەرگەی زۆری بێزای بگرم و حەزم بۆ خواردن بچێت. بەهیوام نامەکانتم لەرۆژانی داهاتوودا بەدەستبگات،ئیتر ئەو دەم دەتوانم زۆرت بۆبنووسم.

هەواڵی باشم لەبارەی جۆلیاو منداڵەکانمەوە پێگەیشتوە. دلیۆ بەشێوەیەکی باش گـەورە دەبێت و ئێستا تەمەنی بووە بە43مانگ و درێژیشی یەک مەترە.

بەدلەیەکی تەمەن پێنج ساڵانیان لەرۆما بۆکڕیوە بەبەری دەبێت و بۆی گونجاوە،جگە لەوەش گەشەکردنی ئەقڵی هاوتای گەشەکردنی جەستەیەتی و ئەوەش مایەی گەشبینییە.

ئەگەر ویستت نامەیەی بۆ بنێریت باشتر وایە لەرێگەی ناونیشانی خاتوو ئیزابیلا گالی–فیا مۆنتبیلۆ،7،میلانۆوە بێت، ئەو خانمەی خانووەکەی

پێداوە بەکرێ. جا ئەگەر ئەویش سەفەری رۆما نەکاث باشە چونکە رۆژ لەدوای رۆژ ئەگەری سەفەرکردنی زیاتر دەبێت. باشتریش وایە ئەو شتانە نەنێرن کە بەخێرایی لەناودەچن، رەنگە لە یەکەم رۆژی ساڵی نوێشدا نامەکەتان بگاث.

بەبۆنەی چەژنەکانی کریسمسەوە پیرۆزبایی زۆرتان لێدەکەم و بەهیوان بەبێ خەم و خەفەث بەسەری بەریث و ئاواتەخوازیشم دەرفەتی ئەوە بڕەخسێث لەجەژنەکانی تری کریسمسدا پێکەوەبین تابکەوینە خواردنی گۆشکی ئەو ئاسکانەی لەتەنوردا دەبرژێنرێن. بەسۆزەوە ماچی تۆو ئەندامانی تری خێزانەکەم دەکەم

نینۆ

12ی کانونی یەکەمی 1927
دایکی شیرینم

نامەکەتم لە30ی مانگی تشرینی دووەم بەدەستگەیشت.ئەویش پاش مانگێک لەبێ ئاگابوونم لەهەواڵت. ئاسوودە دەبم ئەگەر هەر 15رۆژ جارێک نامەم بۆ بنووسیت. چونکە تەنیا ئەو نامانە دەتوانن ئاهێکم لەم ژیانە بێزراوەدا پێدا بهێننەوە چونکە بێ ئاگایم لەهەواڵەکان ئازارێکی راستەقینەیە. نازانم نووسین ئازارەکانت سووک دەکات و دڵنیاییت پێدەدەن. پێویست ناکات هەرگیز بەگومانەوە لە ئارامیی رۆحیم بڕوانیت . من نەمندالم و نەساواشم. ئەی تۆ پێتوایە هەمیشە ژیانم نووسراوو ئاراستەکراو بوو بەپێی بیروباوەڕی شەخسیم؟ کە بەدڵنیاییەوە حەزێکی کاتی و سەرپێی ساتەوەختیی نەبووە . ئەگەر زیندان وەسیلەیەک نەبێت بۆ کات بەسەربردن یاخود لانی کەم وەک زەرورەتێک ئەوا بۆمن هۆیەکە بۆ بەرەنگاریبوونەوە و زیندان نامترسێنێت و بێهیوام ناکات، هەرچەندە باری تەندروستیم کەمێک نیگەرانم دەکات بەڵام دیسان زیندان هەندێک متمانەی بۆ گەڕاندومەتەوە.

ئەم ئەزموونەم بۆی سەلماندوم کە من بەهێزم تەنانەت لەرووی جەستەیشەوە،زیاتر لەوەی کە خۆم زانیومە، هەموو ئەو فاکتەرانە پشکدارن لەوەی کە بەدیدێکی ساردو هێمن لەداهاتووی نزیک بنۆڕم.

حەز دەکەم تۆش تەواو لەوە دڵنیا بیت.

2ی کانوونی دووەم 1928

دایکی ئازیزم

چۆن ئەم جەژنانەت بەسەربرد؟بەهیوام لە باشترین باردا بیت و تەندروست و لەش ساغ بیت. منیش جەژنم بەشادەیی و ساکاری بەسەربرد، بەڵام باری تەندروستی...!

حەزم دەکرد بروسکەیەکی پیرۆزبایت بۆ بنێرم کە لەجەژنی کریسمسدا بە زویی پێتبگات بەڵام رێگەی ئەوەیان پێنەدام. پێدەچێت رێگە بە بەندکراوان نەدرێت لەکاتی دیاریکراوو گونجاو بەجەژنی خێزان پیرۆزبایی بنێرن، کە ئەوەش دایە گیان زۆر ئازاری دام.

بەهەرحاڵ ئەوە ساڵێکی تریش زۆر بەخێرایی کۆتایی هات و بۆمنیش بێ سوود نەبوو.زۆر شت فێربووم کە بەشێوەیەک لەشێوەکان لێی بێ ئاگابووم. کۆمەڵێک دیمەنم بینی کە پێشتر دەرفەتی بینینیانم نەبوو. بەکورتی من بێزر نیم لەساڵی 1927 کە ئەوەش بۆ بەندکراوێکی وەک من گرنگە، ئەی تۆ پێتوا نییە؟ بەڵام لەگەڵ ئەوەدا واتای ئەوە نییە کە من بەندکراوێکی هەڵاوێردکراومو بەهیوام کە هەمیشە پارێزگاری بەم سیفەتە بکەم.

تۆو ئەندامانی خانەوادەکەم بەگەرمی ماچ دەکەم.

نینۆ

6ی شوباتی 1928
دایکی هێژام

لەهەفتەی رابردوودا دوو نامەی تۆم بەدەست گەیشت یەکەمیان لە25ی کانوونی دووەم و دووەم نامەش مێژووی 1ی شوباتی لەسەرەو 200 لیرەشی تێدابوو.

بۆیەکەمین جارە نامەی تۆم لەکاتێکی گونجاودا بەدەستدەگات، دڵنیات دەکەمەوە باری تەندروستیم باشە و خۆ ئەگەر لە ماوەکانی رابردوشدا چەند نامەیەکی کەمم بۆ نووسبێت ئەوا هۆکەی دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی هیچ هەواڵێکم لەتۆوە بەدەست نەگەیشتووە.

ماوەی 15 رۆژە دەرزی بیوپلاستینم لێدەدەن و بەوەش باری تەندروستیم ئۆقرەی گرتووە. لەلایەکی تریشەوە بەشێکی وەرزی زستانم بەبێ کێشەی تەندروستی بەسەر برد، بەڵام زستان تووشی سەرما بردووی و تەزینی کردم. کە هەرگیز دووچاری ئەوە بووم. دەمەوێت دان بەوەدابنێم کە بەستوومەو خوێنیشم کەمێک ساردبووە. هەردوو نامەی دواجارت تورەیان کردم .بەهیوام هیچ جۆرە سرووتێکی ئاینی نەکەیت بۆ ئەوەی دادگایی کردنەکەم وەک خۆی بەڕێوە بچێت! لەبەرامبەر ئەو مەسەلانە نیگەران مەبە. من زۆر ئارامم و ئارامتریش دەبم کاتێک دڵنیابم کە تۆ هێمن و ئارامیت.ئەی جا بۆ وا نابێت؟ ئەو چارەنووسەی کە چاوەڕوانمە

وەک دەڵێیت ،شتێکی سامناک نیە و بەسادەیی تەنیا مەسەلەکە کات و دان بەخۆداگرتنە.

سوپاسی زۆرم بەکارلۆ بگەیەنە لەبەرامبەر نامەکەی و هەمموانیش بەگەرمی ماچ بکە..ماچی زۆریشم بۆ تۆ.

نینۆ

بۆ جارێکی تر ئاتانیا نەخۆش کەوتوەتەوەو ئێستا لەنەخۆشخانەیە. خراپی کەش و هەوای شاری میلان و خۆماندوکردنی بەمنەوە بۆ ئەوەی خواردنم بۆ بهێنێت لەپشت نەخۆش کەوتنەکەیەوەن . پێموایە سەرباری ئەوەی زیندانیم بەڵام لەهەمووتان باشترم.

ئێستا ئاتیانا بەرەو باشبوون دەچێت و قۆناغی شڵۆقیی هەوکردنی سییەکانی تێپەڕاندوەو دوا هەواڵیش لەبارەی مناڵەکانمەوە باشە.

12ی مارسی 1928

دایکی خۆشەویستم

لەونامەیەمدا کە مێژووی 5ی مارسی لەسەرە. هەڵەیەکم کردووە و رەنگە بۆخۆشت بۆت راستکردبێتمەوە، نامەکەتم لـە4ی شوباتدا بەدەستگەیشت و لە6ی شوبات وەڵامم داینەوە ئاگادارت بکەمەوە. کەوابوو مەبەست لەکانوونی دووەم نەبوو وەک ئەوەی بۆم نووسیبوویت بەڵکو مەبەستم شوبات بوو.

بەم دواییانە هەواڵی جویلیاو منداڵەکانم پێگەیشت. لیو تەندروستی باشە بەڵام بچکۆلەکەیان بۆ چەند هەفتەیەک تووشی نەخۆشییەکی مەترسیدار بووە و ئەوەش بووەتە هۆی دواکەوتنی گەشەی ددان و فێربوونی ئاخاوتن، بەڵام دواتر باری تەندروستی باش بوەتەوە. وردەکاری زۆرم بۆدێت بەڵام لەبارەی منداڵەکانەوەیەو ئەوەش بەردەوام دووبارە دەبێتەوە بۆیە بۆت باس ناکەم. بەڵام هەموو جارێک دایکەکان لەوبڕوایەدان هەواڵەکانی پەیوەست بەمنداڵەکانیان ناوازەو جێی سەرسامبوونن.

پێموایە چوونم بۆ رۆما لەپێناو دادگاییکردندا نزیک بوەتەوە و لەوانەیە بەم نزیکانە بچین.هەوڵدەدەم لەرێگەی بروسکەیەکەوە لەوادەی چوونەکەم ئاگادارت بکەمەوە، تا بەناونیشانی ئەو زیندانە نوێیە کە لەرۆمایە نامەم بۆ بنێریت.

بۆجارێکی تر دووبارەی دەکەمەوە پێویست ناکات نیگەران بیت لەکەڵەبوونی ئەو هەواڵانەی کە رۆژنامەکان بەبڵاوکردنەوەی شاگەشکە دەبن.

بەهەمان تۆمەت و هەمان مەرجەعیەتی یاسای سزادانی ساڵی 1923 کاتێک کە لەدەرەوەبووم، دادگایی دەکرێمەوە.

پێشتریش لە یەکەمین دادگاییکردندا هیچ تۆمەتێکمان بەسەردا ساغ نەبوەوە سەرباری بوونی بەڵگەنامەیەک بە واژۆی هەمان ئەو تۆمەتبارانەی کە ئیعترافیان کردبوو. ئەم جارەیان بەدڵنیاییەوە بەچەند ساڵێک سزا دەدرێم سەرباری ئەوەی ئەو تۆمەتەی کە ئاراستەم کراوە پشتی بەراپۆرتێکی پۆلیس و مەزەندەکردنی نارِوون و بێ بەڵگە بەستووە.

بەڵام ئەگەر بەراورد بکەین لەنێوان 1923و1928 ئەوا بیرۆکەیەکمان لەسەر قەبارەی " مەترسی" دادگاو تایبەمەنییەکانی لادروست دەبێت. لەبەر ئەوەهۆیەشە بەهێمنی ماومەتەوە. رەنگە پێتوابێت ئەوەی کە گرنگە ئەو وردەکارییە لاوەکیانە نییە بەڵکو هەقیقەتی کردەیی دادگاکە و سزای زیندانە.

بەڵام پێویستە هەڵوێستی ئەخلاقییش بەهەند وەربگریت.ئایا تۆ لەوەدا لەگەڵم کۆکیت؟ رەنگە تەنیا هەرئەمەش هێزو کەرامەت ببەخشێت.

زیندان بۆخۆی شتێکی سامناکە بەڵام بۆمن سەرشۆرِییە ئەگەر لەبارێکی لاوازی ئەخلاقیدا بم و لەوەش خراپتر کە ناپاک بم، لەبەر ئەوە پێویست ناکات نیگەران بیت و زۆر غەمباریش مەبە ، تا وابیرنەکەیتەوە کە شکست و بێ ئومێدبوون چۆکم پێدادەدەن. پێویستە لەگشت بارەکاندا دانبەخۆداگرتوو بیت و باوەرِ بە بێ سەروبەرییە نەکەیت کە رۆژنامەکان لەبارەی منەوە بڵاویدەکەنەوە.

بەهیوام دوا نامەکانی منت هەرهەموویانت بەدەستگەیشتبێت.
بەبۆنەی ساڵی لەدایکبوونتەوە پیرۆزبایی گەرمت ئاراستە دەکەمەوە.
بەتامەزرۆییەوە ماچت دەکەم.
ئەنتۆنیۆ

26ی مارسی 1928

دایکی ئازیزم

پاش سێ ڕۆژ نامەیەکی تۆم بەدەست گەیشت کە بەرواری12ی مارسی لەسەرە. من دەمتوانی دەست بەجێ واتە ڕۆژی دووشەممەی رابردوو پێتڕابگەیەنم ، بەڵام من پێشتریش لەرێگەی ئەو نامانەی کە هەفتانە رێگە پێدراون بۆم نووسیبوویت لەگەڵ ئەوەشدا هەرگیز نەمدزانی کە ئەوە زوڵمێکی گەورە لەتۆدەکات. سوپاسی گەرمی تۆو کارلۆ دەکەم.

وەک دەبینیت هێشتا بۆ رۆما نەگوازراوەمەتەوە، بەڵام ئەمجارەیان دوور نییە. بەهەرحاڵ ئەوە تەنیا مەسەلەی رۆژە نەک مانگ وەک جارەکانی پێشوو. پێشوەخت لەلایەن لیژنەی نوێنەرایەتی سەر بەدادگای تایبەت ئاگادار کراومەتەوە. بەڵام دوای ئەوەی هیچ شتێکی تر پێنەگەیشتووە.

ئەوان هیچ تۆمەتێکی بەڵگەداریان لەدژی من پێ نییە، کە پشت بەدۆکیومێنت و شایەتی ببەستێت. تەنیا چوار پۆلیس تەئکید لەسەر ئەوە دەکەنەوە من بەرپرسیارم لەوەی کە ساڵی 1926لە ئیتاڵیا و لەبەروبوومی کشتوکاڵی لەو ساڵەدا روویداوە.

پێشموایە ئەوان سەردانەکەی ساڵی 1924ی منیان بۆ گیلارزا وەک تۆمەتێکی تر زیادکردوە.

هائەوەتا کە تۆ شتێکی کەم لەمەسەلەکە دەزانیت و گلەیی لەغیابی

من دەکەیت کە هەرگیز نامبینیت. بەڵام لەبەختی خۆم من زۆر سەفەر ناکەم. بێگومان هەموو ئەمانە وەهمی ئەوەت لادروست نەکەن کەمن ئازاددەبم. پێویستە باوەڕ بە بیرۆکەی دادگاییکردنم بکەیت کەبۆ ماوەی چەند ساڵێک لەزینداندا دەمێنمەوە، کە بەهیوام زۆر نەبێت. من لەئێستا بەدواوە بەباشی رادێم لەسەر بەرگەگرتن و ئاواتەخوازیشم مەسەلەکە بەخێرایی گوزەر بکات و بەسەر تاشراوی و بەجلوبەرگی بەندکراوەوە رەوانەی زیندانم بکەن. ئیتر ئەو کات بەیەکجاری کۆتایی بە ئازاری ژن خوشکەکەم دێت، بۆنموونە تا لەگەڵمدا بێت و بایەخم پێبدات، ئەو بۆماوەی شەش مانگ لەیەکساڵدا لەنەخۆشخانە مایەو ئێستاشی لەگەڵدا بێت بەهۆی لاوازی و نەخۆشییەوە لەنەخۆشخانە ماوەتەوە.

بەر لەچەند رۆژێک هەواڵی خۆشی جۆیلیاو منداڵەکانم پێگەیشت. باوەڕبکە من زۆر ئارامم و رۆژ لەدوای رۆژیش بەهێزتر دەبم . تۆ خۆت باش دەزانیت من هەرگیز زۆر عاتیفی نەبووم و ئەوەش غەمباری دەکردیت. رەنگە لەمڕۆدا هیچ لەو سۆزەشم نەمابێت کە لەرابردوودا هەمبوو، ئەمڕۆ دڵم بوەتە ئاسن و بەرد و پریشکی لێدەبێتەوە. بەڵام تۆو کەسانی تریش خاوەنی هێزێکی پۆڵایینن.

بەتامەزۆرییەوە ماچت دەکەم.

نینۆ

5ی مارسی 1928

دایکی شیرینم

لەناخەوە داوای لێبوردنێکی زۆر دەکەم کە لەماوەی مانگەکانی کانوونی دووەم و شوباتدا ئەو نامانەی منت بەدەست نەگەیشتوون کە بۆم ناردویت و ئەوەش گومانی ئەوەی لادروسنکردویت کە من نەخۆشم. هەروەک ئەوەی لەو نامەیەدا باست لێکردوە کە مێژووی 27ی شوباتی لەسەرە و بەخێرایی بەدەستم گەیشت.

لەوماوەیەدا لانیکەم من شەش نامەم بۆ نووسیویت و رەنگە بەم دواییانە هەموویت بەدەست گەیشتبێت.

ئەوەبوو هەر 15 رۆژ جارێک و هەندێک جاریش هەفتانە نامەم بۆ نووسیوویت. ئەو نامەیەت کە مێژووی 6ی کانوونی دووەمی لەسەرە لە9ی هەمان مانگدا بەدەستم گەیشت و ئەوەشم پێڕاگەیاندیت ، هەورەها ماوەی چەند هەفتەیەکیشە نامەیەکم لە تریسینا بەدەستگەیشتوە کە وێنەی مندالەکانی لەگەڵدابوو،هەربۆیە زوو وەڵامم دایەوە.

بەداخم کە ئەم رەوشە ناهەموارە کاریگەری لەسەر ورەت دەبێت، بەڵام ناکرێت هەمیشە شتی خراپ بەخەیاڵتدا بێت و مەزاج و باری دەروونی خۆت بەردەوام تێکبدەیت. تۆ باش دەزانیت ئەگەر من نەخۆش بم و بەجۆرێک لەجۆرەکان لەبارێکی ناجێگیردا بم ئەوا دەستبەجێ

پێندەڵێم،چونکە پێموایە ئەگەر پێتڕانەگەیەنم ئەوا بارودۆخەکە خراپتر دەبێت.

کەوابوو تۆ هەڵەیت ئەگەر پێتوابێت من خەمبارودەستەمۆی بێهیوابوونم. من هەرگیز وانیم و لەگەڵ ئەوەشدا بەدرێژایی رۆژ لەبەزم و خۆشیشدا نیم بەڵام خەمۆک و هەناسەساردیش نیم وەک ئەو قەلە رەشەی لەسەر درەختی سنەوبەر لە نێو گۆڕستان نیشتوەتەوە.

بەڕاستی من هەست بە ئارامی و هێمنی دەکەم هەروەک چۆن هەر کەسێک کەخاوەنی ویژدانێکی زیندوەو بەدوور لەوەهم لەژیان دەنۆڕێت. حەزناکەم وابیر بکەیتەوە من بێهیوام، خۆ ئەگەر کەسێکی تر جگە لەتۆ بەوجۆرە لێیبڕوانیمایە ئەوا هەستم بەسووکایەتی و ریسوایی بەردەوام دەکرد. نەفرەت بێت خۆ منداڵێکی هارو هاجیش نیم خۆم دووچاری تەنگژە بکەمەوە بەڵام ئەوەتا دیسان سەرنج بدە هەڵدەچم و لێت تورە دەبم ، بەڵام ناشزانم چۆن باوەڕتپێبهێنم تا پارێزگاری لەئارامی و هێمنی خۆت بکەیت. ئایا دەتەوێت بەڕەقی مامەڵەت لەگەڵ بکەم تا باوەڕم پێبکەیت؟

هەست بەخەمێکی زۆر دەکەم بەهۆی مەرگی نینا کۆریاسی داماو. پێوایە ئەو خانمێکی دڵ گەورە بووو سەرباری ئەوەی خاوەن رووخسارێکی لەخۆبایی بوو. کە بەدڵنیایشەوە کەمێک خۆشی بەخشیبووە فەزای گیلارزا بەبێ ترس لەبەریەککەوتنی لەگەڵ بڕیارە پێشوەختەکانی دامـەزراوەو تاکەکان.بیرتە ئەو بازنە ژنانەیەی کە دایمەزراندبوو؟ کاتێکیش برا جابییەکەی بەبێ قەدداسی کلێسا بەخاک سپارد؟چ فەرتەنەیەک روویـدا! چ هەراو بەزمێکی نایەوە. هەموو ئەوانەم لەبیرە هەروەک چۆن دەستپێشخەرییە پێشکەوتووخوازانەکەیم لەیادە کە کەمێک خستمیە پێکەنین. پێموایە

دەستپێشخەرییەکەی جددی و لەقەناعەتێکی پڕ لە راستگۆیی دەرچووبوو. ئایا بەر لەمردنی دانی بە مەراسیمەکانی کڵێسادا نابوو؟ ئایا مامە فرانشیسکۆ لەژیاندا ماوە؟ ئەو هەستەم لادروستبوە کە جیوفانتا مردوە بەڵام لەوەش دڵنیا نیم. هەواڵی نیشتمانم زۆر بەلاوە گرنگە. وابیرنەکەیتەوە کە ئەوەتەنیا پروپاگەندەیە یان نیگەرانم دەکات.بەڵام هێشتا هەر فزوڵیم و ئەو شتە بچووکانە بەهەند وەردەگرم.

پاشان چی؟ دەتەوێت هەر هەفتەیەک لەگیلارزا تەقەمەنی دابهێنن؟دیسان هەواڵی کرۆنکۆو برینشی ئیلیشیدیۆو تیا جوانا کولامونتیجیم بەلاوە گرنگە.ئەوانە کەسانێکی رەسەنن بۆ خۆیان و کەمێک پێچەوانەی دانیشتوانی شارە پێشکەوتووەکانن، بەڵام لەڕاستیدا ئەوانە کەسانێکی زۆر بێزارن و تەنیا سڵاووموجامەلەم لەگەڵیاندا هەیە.

بەکورتی: من زۆر باشم و خەمبار نیم و بەبۆنەی ساڵی نوێی لەدایکبوونیشینەوە هەموو جۆرە پیرۆزباییەکت ئاراستە دەکەم.وێنەیەکی جوانی خۆتم بۆ بنێرە، بەڵام باوێنەکە لەماڵەوە بێت و بەدوور بێت لەخۆ رازانەوە، ئەی وانییە؟با زۆر رێکپۆش نەبیت بەتامەزرۆییەوە ماچت دەکەم.

نینۆ

12ی مارسی 1928

دایکی خۆشەویستم

لەونامەیەمدا کە مێژووی 5ی مارسی لەسەرە. هەڵەیەکم کردووە و رەنگە بۆخۆشت بۆت راستکردبێتمەوە، نامەکەتم لـە4ی شوباتدا بەدەستگەیشت و لە6ی شوبات وەڵامم داینەوە تائاگادارت بکەمەوە. کەوابوو مەبەست لەکانوونی دووەم نەبوو وەک ئەوەی بۆم نووسیبوویت بەڵکو مەبەستم شوبات بوو.

بەم دواییانە هەواڵی جویلیاو منداڵەکانم پێگەیشت. لیو تەندروستی باشە بەڵام بچکۆلەکەیان بۆ چەند هەفتەیەک تووشی نەخۆشییەکی مەترسیدار بووە و ئەوەش بووەتە هۆی دواکەوتنی گەشەی ددان و فێربوونی ئاخاوتن، بەڵام دواتر باری تەندروستی باش بوەتەوە. وردەکاری زۆرم بۆدێت بەڵام لەبارەی منداڵەکانەوەیەو ئەوەش بەردەوام دووبارە دەبێتەوە بۆیە بۆت باس ناکەم. بەڵام هەموو جارێک دایکەکان لەوبڕوایەدان هەواڵەکانی پەیوەست بەمنداڵەکانیان ناوازەو جێی سەرسامبوونن.

پێموایە چوونم بۆ رۆما لەپێناو دادگاییکردندا نزیک بوەتەوە و لەوانەیە بەم نزیکانە بچین.هەوڵدەدەم لەرێگەی بروسکەیەکەوە لەوادەی چوونەکەم ئاگادارت بکەمەوە، تا بەناونیشانی ئەو زیندانە نوێیە کە لەرۆمایە نامەم بۆ بنێریت.

بۆجارێکی تر دووبارەی دەکەمەوە پێویستە ناکاتە نیگەران بیت لەکەڵەبوونی ئەو هەواڵانەی کە رۆژنامەکان بەبڵاوکردنەوەی شاگەشکە دەبن.

بەهەمان تۆمەتە و هەمان مەرجەعیەتی یاسای سزادانی ساڵی 1923 کاتێک کە لەدەرەوەبووم، دادگایی دەکرێمەوە.

پێشتریش لە یەکەمین دادگاییکردندا هیچ تۆمەتێکمان بەسەردا ساغ نەبووەوە سەرباری بوونی بەڵگەنامەیەک بە واژۆی هەمان ئەو تۆمەتبارانەی کە ئیعترافیان کردبوو. ئەم جارەیان بەدڵنیاییەوە بەچەند ساڵێک سزا دەدرێم سەرباری ئەوەی ئەو تۆمەتەی کە ئاراستەم کراوە پشتی بەراپۆرتێکی پۆلیس و مەزەندەکردنی ناڕوون و بێ بەڵگە بەستووە.

بەڵام ئەگەر بەراورد بکەین لەنێوان 1923و1928 ئەوا بیرۆکەیەکمان لەسەر قەبارەی " مەترسی" دادگاو تایبەمەنییەکانی لادروست دەبێت. لەبەر ئەوەهۆیەشە بەهێمنی ماومەتەوە. رەنگە پێتوابێت ئەوەی کە گرنگە ئەو وردەکارییە لاوەکیانە نییە بەڵکو هەقیقەتی کردەیی دادگاکە و سزای زیندانە.

بەڵام پێویستە هەڵوێستی ئەخلاقییش بەهەند وەربگریت.ئایا تۆ لەوەدا لەگەڵم کۆکیت؟ رەنگە تەنیا هەرئەمەش هێزو کەرامەت ببەخشێت.

زیندان بۆخۆی شتێکی سامناکە بەڵام بۆمن سەرشۆڕییە ئەگەر لەبارێکی لاوازی ئەخلاقیدا بم و لەوەش خراپتر کە ناپاک بم، لەبەر ئەوە پێویستە ناکاتە نیەران بیت و زۆر غەمباریش مەبە ، تا وابیرنەکەیتەوە کە شکست و بێ ئومێدبوون چۆکم پێدادەدەن. پێویستە لەگشت بارەکاندا دانبەخۆداگرتوو بیت و باوەڕ بە بێسەروبەرییە نەکەیت کە رۆژنامەکان لەبارەی منەوە بڵاویدەکەنەوە.

بەهیوام دوا نامەکانی منت هەرهەموویانت بەدەستگەیشتبێت.
بەبۆنەی ساڵی لەدایکبوونتەوە پیرۆزباریی گەرمت ئاراستە دەکەمەوە.

بەتامەزرۆییەوە ماچت دەکەم.

ئەنتۆنیۆ

26ی مارسی 1928

دایکی ئازیزم

پاش سێ ڕۆژ نامەیەکی تۆم بەدەست گەیشت کە بـەرواری12ی مارسی لەسەرە. من دەمتوانی دەست بەجێ واتە ڕۆژی دووشەممەی رابردوو پێتڕابگەیەنم ، بەڵام من پێشتریش لەڕێگەی ئەو نامانەی کە هەفتانە ڕێگە پێدراون بۆم نووسیبوویت لەگەڵ ئەوەشدا هەرگیز نەمدزانی کە ئەوە زوڵمێکی گەورە لەتۆدەکات. سوپاسی گەرمی تۆو کارلۆ دەکەم.

وەک دەبینیت هێشتا بۆ ڕۆما نەگوازراومەتەوە، بەڵام ئەمجارەیان دوور نییە. بەهەرحاڵ ئەوە تەنیا مەسەلەی ڕۆژە نەک مانگ وەک جارەکانی پێشوو. پێشوەخت لەلایەن لیژنەی نوێنەرایەتی سەر بەدادگای تایبەت ئاگادار کراومەتەوە. بەڵام دوای ئەوەی هیچ شتێکی تر پێنەگەیشتووە.

ئەوان هیچ تۆمەتێکی بەڵگەداریان لەدژی من پێ نییە، کە پشت بەدۆکیومێنت و شایەتی ببەستێت. تەنیا چوار پۆلیس تەئکید لەسەر ئەوە دەکەنەوە من بەرپرسیارم لەوەی کە ساڵی 1926لە ئیتاڵیا و لەبەروبوومی کشتوکاڵی لەو ساڵەدا ڕوویداوە.

پێشموایە ئەوان سەردانەکەی ساڵی 1924ی منیان بۆ گیلارزا وەک تۆمەتێکی تر زیادکردوە.

هائەوەتا کە تۆ شتێکی کەم لەمەسەلەکە دەزانیت و گلەیی لەغیابی

من دەکەیت کە هەرگیز نامبینیت. بەڵام لەبەختی خۆم من زۆر سەفەر ناکەم. بێگومان هەموو ئەمانە وەهمی ئەوەت لادروست نەکەن کەمن ئازاددەبم. پێویستە باوەڕ بە بیرۆکەی دادگاییکردنم بکەیت کەبۆ ماوەی چەند ساڵێک لەزینداندا دەمێنمەوە، کە بەهیوام زۆر نەبێت. من لەئێستا بەدواوە بەباشی رادێم لەسەر بەرگەگرتن و ئاواتەخوازیشم مەسەلەکە بەخێرایی گوزەر بکات و بەسەر تاشراوی و بەجلوبەرگی بەندکراوەوە رەوانەی زیندانم بکەن. ئیتر ئەو کات بەیەکجاری کۆتایی بە ئازاری ژن خوشکەکەم دێت، بۆنموونە تا لەگەڵمدا بێت و بایەخم پێبدات، ئەو بۆماوەی شەش مانگ لەیەک ساڵدا لەنەخۆشخانە مایەو ئێستاشی لەگەڵدا بێت بەهۆی لاوازی و نەخۆشییەوە لەنەخۆشخانە ماوەتەوە.

بەر لەچەند رۆژێک هەواڵی خۆشی جۆیلیاو منداڵەکانم پێگەیشت. باوەڕبکە من زۆر ئارامم و رۆژ لەدوای رۆژیش بەهێزتر دەبم . تۆ خۆت باش دەزانیت من هەرگیز زۆر عاتیفی نەبووم و ئـەوەش غەمباری دەکردیت. رەنگە لەمڕۆدا هیچ لەو سۆزەشم نەمابێت کە لەرابردوودا هەمبوو، ئەمڕۆ دڵم بوەتە ئاسن و بەرد و پریشکی لێدەبێتەوە. بەڵام تۆو کەسانی تریش خاوەنی هێزێکی پۆڵاینن.

بەتامەزۆرییەوە ماچت دەکەم.

نینۆ

30نیسانی 1928
دایکی هێژام
وێنەی دلێۆت بۆ دەنێرم

کاتی دادگاییکردنەکەم لە28ی مایس دیاریکرا. ئەم جارەیان رۆیشتنم دواناکەوێت.لەگشت بارێکدا مەسەلەی بروسکەکانت بۆ یەکلایی دەکەمەوە. تەندروستیم باشە و لەگەڵ نزیک بوونەوەی کاتی دادگاییکردنەکەش تەندروستیم باشتر دەبێت، خۆهیچ نەبێت لەم رۆتینە رزگارم دەبێت. نیگەران مەبە و ئەنجامی دادگاییکردنەکەش هەرچییەک بێت بێزار مەبە. پێموایە بە 14بۆ17ساڵ حوکم دەدرێم بەڵام ئەوەی کە زۆر بێزراوە ئەوەیە ، ئەوان بەڵگەیەکی راستەقینەی دژبە منیان پێ نییە، دەبێت من چۆن تاوانێکم کردبێت کە هیچ بەڵگەیەکی لەسەر نییە؟

پارێزگاری لە ورەی بەرزی خۆت بکە.
نینۆ

10ی مایسی 1928
دایکی شیرینم

من لەوپەڕی ئامادەیدام بۆ ئـەوەی بـەرەو ڕۆما بچم. دیارە چوونەکەشم لەئێسنادا تەئکیدی لێکراوەتەوە. بەمەبەست ئەم دەرفەتەم دروسنکرد تا ئەم هەواڵە بەپەلەیەت پێڕابگەیەنم و لەئێسناشەوە نامەکانم بۆ ڕۆما بۆ بنێرە.

دوێنێ نامەیەکی کارلۆم بەمێژووی 5ی مارس بەدەست گەیشت و تیایدا بۆینووسیووم کە وێنەیەکی فۆتۆگرافی تۆم بۆ ڕەوانە دەکات،خۆشحاڵ دەبم بەگەیشتنی ئەو وێنەیە. بەر لە 10 ڕۆژ وێنەیەکی دلیۆم بەپۆستەدا بۆ ڕەوانەکردیت و ڕەنگە لەم نزیکانەدا بەدەستت گەیشتبێت.

دایکی شیرینم نامەوێت ئەوەی کە پێموتوویت دووبارەی بکەمەوە لەبارەی تەندروستی و ورەم. ئەوەی من لەتۆم دەوێت تا دڵنیابم، ئەوەیە زۆر بێزارو نیگەران مەبە و بەشێوەیەکی سۆزدارانە بیر مەکەرەوە چونکە بڕیارو حوکمەکەی دادگا هەرچییەک بێت ئەوا من بەندکراووتۆمەتبارێکی سیاسیم و پێویست ناکات ئەوە بۆ تۆ مایەس شەرمەزاری بێت. لەقوڵایی ئەم زیندانە و ئەم دادگاییکردنەشدا من بەشێوەیەک لەشێوەکان ویستوومە و خواستوومە و هەرگیزیش ئامادە نیم لەدیدوبۆچونەکانم پاشگەز ببمەوە و لەو پێناوەشدا ئامادەی نەک هەرمانەوەم لەزیندان بەڵکو قوربانیدانم

بەژیانیشم.

دایکی ئازیزم بەراستی دەمەوێت پڕ بەدڵ و بەهێزەوە لە ئامێزت بگرم تا هەست بەخۆشەویستی قوڵی من بۆ خۆت بکەیت و چەندیش حەزدەکەم لەبەرمبەر ئەو خەمەی کەمن بۆ تۆم دروستکردوە دڵنەوایت بدەمەوە، بەڵام جگە لەوەی کە کردومە هیچی ترم لەدەست نایەت. ئیتر ژیان بەم جۆرە ئێجگار رەقە. هەندێک جاریش پێویستە رۆڵەکان خەمێکی زۆر بۆ دایکەکانیان دروست بکەن ئەگەربخوازن پارێزگاری لەشەرەف و کەرامەتی پیاوان بکەن.

بەتامەزرۆییەوە ماچت دەکەم

نینۆ

هەر بەگەیشتنم بەرۆما نامەت بۆ دەنێرم. بەکاراوۆ بڵێ بەبەختەوەری بمێنێتەوەو منیش زۆر قەرزار باری ئەوم..ماچم بۆ هەمووان.

22ی تشرینی یەکەمی 1930
دایکی خۆشەویستم

لەم کاتەدا نامەیەکی کارلۆم بەدەست گەیشت کە 200لیرەشی لەگەڵدایە. نەخۆش نیم و هیچ دەردێکیشم نییە. بێ نامەیم پەیوەندی بەهۆکاری ترەوە هەیە. ئەو نامەی نانارۆم پێنەگەیشتوە کە کارلۆ بۆی باسکردم. لەناخەوە بەو هیوایەم کارلۆ لەچارەسەرکردنتدا سەرکەوتوو بێت، پێشموایە زۆر متمانەت بە تەندروستی خۆت هەیە هەروەک ئەوەی لەرابردوودا وابوویت کە هەستت بەهیچ نەخۆشییەک نەدەکرد. لەبەرئەوەش بوو کە پایەندنەدەبویت بە رێنماییەکانی پزیشکەکان و پشتگوێت دەخستن.

پێویستە کارلۆو گرازیینا ناچارت بکەن مل بۆ چارەسەرکردن بدەیت و ئەگەر پێویستیش بکات بەکورسییەکەوە بتبەستنەوە.

پێویستە گرازیینا و خودی کارلۆش گورج و گۆڵتر و نەرم و نیان بن ، ئیتر بەوجۆرە بۆجارێکی تر دەتوانیت لەبەردەم کوورەکاندا رابوەستێنەوەو بشچینە دەرەوە.

ئای بیبینا مارشیاس!پێویستە کوڕێکی وەک من چاودێری و ناچارت بکات تا چارەسەری خۆت بکەیت و رێگەت پێ نـەدات بێ گوێدانە تەندروستیت بەردەوام نەسرەویت.

دایکی بەڕێزم،بۆم بنووسەو لەبارەی تەندروستیتەوە قسەم بۆبکە.
ماچی هەموان دەکەم.

تۆش بەگەرمی ماچ دەکەم

ئەنتۆنیۆ

15ی کانوونی یەکەمی 1930

ئەوەی ڕوودەداٽ قبوڵکردنی گرانە. ماوەی 3مانگ زیاترە کارلۆ بۆی نەنووسیوم ، ماوەی دوو مانگ دەبێٽ دوا نامەم پێگەیشتوە. هەروەها ماوەی مانگ و نیوێکیش دەبێٽ نامەیەکم لە ترسیناوە پێگەیشتوە و منیش بەنامەیەک وەڵامم دایەوە بەڵام هیچ نامەیەکی تری بەدوادا نەهاٽ(بەدیاریکراوی ماوەی 4هەفتەیە نامەکەم بۆنووسیووە).

لەراستیداهۆکاری ئەو بێدەنگییە سەرتاسەرییە نازانم،بۆچی تەنیا ئەگەربەنامەیەکیش بێٽ کارلۆ ئاگادارم ناکاتەوە؟ ئاتیانا لەنامەیەکیدا بۆینووسیووم و دەڵێٽ نامەیەکی لەکارلۆوە پێگەیشتوەو پێیڕاگەیاندوە زۆر سەرقاڵە و دەرفەتی ئەوەی نییە بەبەردەوامی نامە بنووسێٽ. پێموایە ئەوە پاساوێکی باوەڕپێهێنەر نییە، دەکرێٽ بڵێٽ توانای نووسینی نامەی درێژی نییە بەڵام ئەوەش ناکاتە ئەوەی کە بێدەنگ بێٽ، وەک وتم دەکرێٽ ئەوەم بەنامەیەک بۆ ڕوونبکاتەوە.

وابەبیرمدا دێٽ هەندێک کێشەو گرفتم بۆ کارلۆ دروسنکردبێٽ و ئەوەش نەیەوێٽ و نەزانێٽ چۆن دۆشدامان و دوودڵی خۆیم بۆ باس بکاٽ.

حەزدەکەم دڵنیام بکاتەوە،بۆنموونە داوا لەمیا بکاٽ نامەم بۆ بنووسێٽ.بەهیواشم هەواڵی زیاترم لەبارەی تەندروستینەوە بەدەسٽ

بگاث. ئایا هێزو تواناث بەبەردا هاتوەتەوە؟ئەگەر توانای نووسینت نییە، داوا لەیەکێک بکە نامەکانت بۆ بنووسێت و پاشان واژۆی خۆتی لەسەربکە، ئەوە بۆمن بەسە.

دایکی خۆشەویستم،ئەمە پێنجەمین جەژنی کرسمسەو منیش لەئازادی بێ بەشم و چوار ساڵیشە لەزینداندام.

لەراستیدا کاتێک لەساڵی 1926 لەئۆستیکا جەژنی کرسمسم بەڕێکرد جۆرێک بوو لە ئاسوودەیی و ئازادی ئاگاگەرایی، بەبەراورد لەرەوشی ئێستای زیندان، بەڵام پێشتوانەبێت ئارامیم لەدەستداوە. چوار ساڵیتر تەمەنم زیادیکردوەو سەریشم لەجاران زیاتر سپیتر بوە و ددانەانیشم کەوتوون و وەک رابردووش لەناخەوە پێناکەنم، بەڵام پێموایە حەکیم تر بووم و ئەزموونی ژیانیشم دەوڵەمەنتر بووە.

سەبارەت بەوەی کە ماوە،ئارەزوووم بۆ ژیان لەدەست نەداوە. تا ئێستا زۆربەی شتەکانم بەلاوە گرنگە، دڵنیاشم تەنانەت ئەگەر وەک کەسانی تر نەتوانم نۆک بکرۆشم ئەواهیچ داخێک هەڵناکێشم. هێشتا پییر نەبووم، ئەی وانییە؟کاتێک بەساڵدا دەچین کە بترسین لەمردن و بەداخ بین بۆ ئەوشتانەی کەسانی تری دەیکەن و ئێمە توانای کردنیمان نییە.

من دڵنیام کەتۆش پیر نەبوویت،سەرباری ئەوەی تەمەنت بەرەوپێش چووە. دڵنیام سوور بوویت لەسەر ئەوەی زیاتر بژیت بۆ ئەوەی هەمووومان ببینیت و سەرجەم نەوەکانت بناسیتەوە.هەرچەندێکیش حەزمان بۆ ژیان هەبێت ئەوا ئامەزرۆیمان بۆ ژیان زیاتر و خواستەکانیشمان بۆ بەدیهێنانی ئامانجە خوازراوەکان زیاد دەبن و بەرگریکردنیشمان بۆ گشت کەم ئەندامبوون و نەخۆشییەکان زیاتر دەبێت. لەگەڵ ئەوەشدا پێویستە باوەڕ بە پێویستی بەدەستهێنانی هێز ئەگەر کەمیش بێت بهێنیت ئەگینا هەوڵدانی

گەورەترمان دەوێت وەک ئەوەی لەهەڕەتی لاوێتیدا کردوومانە.

ئەم حاڵەتەش بەراستی وەک تریسینا لەنامەکەیدا بەجۆرێک لەزیرەکی ئاماژەی پێکردوە، کەتۆ لەکاروباری باری ناوماڵدا زیاد لەئەندازە سەرکەوتوویت و ناتەوێت وازبهێنیت. بەپێچەوانەوە پێویستە واز بهێنیت و کەمێک پشووبدەیت.

دایکی ئازیزم بەبۆنەی ئەم جەژنانەوە شتی زۆرت بۆ دەخوازم و بەهیوام ئاسوودەو چاوت روون بێت. پیرۆزبایی زۆرو سڵاوم بۆ ماڵەوە.

بەسۆزەوە ماچتدەکەم

ئەنتۆنیۆ

28ی تەموزی 1930
دایکی هێژام

ئەو دوو وێنە فۆتۆگرافیە بچووکەی نانارۆ بۆی هێناوم،سەرباری ئـەوەی لـەڕووی تەکنیکییەوە خراپ گیراون بەڵام بەلامەوە جوانن و سەرنجێکی خێرا لەبارەی سیماو ئەدگارت دەبەخشن. پێوایە وێڕای تەمەن و چەند شتێکی تر بەڵام هێشتا گەنج و بەهێز دیاریت.

واپێویستیشدەکات کەمێک لەپرچت سپی بووبێت و سەروشکڵیشت هەیبەتێکی زۆری پێوەدیارەهەرچەندە...چۆن بیڵێم؟..... سەرباری سەنگینی. گرەوی ئەوە دەکەم ە دەتوانیت خۆشی لە نەوەکانت ببینیت کە لەبەرچاوت گەورە دەبن. واپێویست دەکات رۆژێک هەموو پێکەوە بەنەوەکانیشتەوە وێنەیەکی بەکۆمەڵ بگرین و تۆش لەناوەڕاستدا بیت تا نیزام بەرقەراربێت. میا کەمێک گەورە بووە،بەڵام هێشتا هەر شەرمنە. وەک ئەوەی کە بۆ نانارۆت نووسیووە ، ئەو لەو بڕوایەدایە میا لەزانست و زیرەکیدا موعجیزەیە، کەئەوەش جۆرێک زیادەڕۆیی تێداکردوە و ئەوەی لەبیرکردوە کە هێشتا تەمەنی لەنێوان نۆ بۆ دەساڵدایە. لەگەڵ ئەوەشدا راست دەکات کە پێیوایە ئێمە لەو تەمەنەدا پێگەیشتووترو پڕ مەعریفەو رۆشنبیرتر بووین. ئەوەش مایەی سەرسامی منە، پێدەچێت میا بەبەراورد بەتەمەنی ساویلکە بێت. تەنانەت لەتەمەنی ئـەودا جگە لەگرنگیدان

بەشێوەی خۆی هیچ خواستێکی تری نیە، لەناخدا خاوەنی ژیانێکی تر نییە و هەستیشی تەنیا گوزارشتکردنە لەگیانلەبەرێکی بچکۆلە(لەخۆبایبوون... هتد). لەوانەیە زۆر بەنازی کردبێت بەباشی فێری دیسپلینی نەکردبێت. راستە نانارۆ یان من و ئەوانیتر ناچار نەبووین چونکە بەدیسپلینکراوبووین بەڵام ئەوە هەر لەخۆوەو بەویستی خۆمان کردوومانە. هێشتا لەیادمە کە هێندەی تەمەنی میا بووم ، ئەگەر وەک ئەو، ئەو ژمارە هەڵەیەم بکردایە شەرمەزار دەبووم. بیرتە کە تا درەنگانێکی شەو دەمخوێندەوە و چەند فێڵم دەکرد تا کتێبم دەست بکەوتایە. تریسینا وەک میا کچ بوو، کەبێگۆمان لەرووی جەستەشەوە لەو جوانتربوو . دەمەوێت بزانم میا ئائێستا چی خوێندوەتەوە،پێم وایە وەک ئەوەی دەینووسێت جگە لەکتێبەکانی قوتابخانە هیچی تر ناخوێنێتەوە،کەنابێت وابێت. لەکۆتاییشدا پێویستە هەوڵبدەین بۆ ئەوەی رابێت لەسەرکاری دیسپلین و کەمێکیش ژیانی کۆمەڵایەتی خۆی رێکبخات. واز لە لووت بەرزی بهێنێت و بەرەو خۆ سەنگینکردنی راستەقینە بچێت. بەمیا بڵێت بۆم بنووسێت و باسی ژیانی خۆیم بۆ بکات.

ماچم بۆهەمووان..بەتامەزرۆییە ماچت دەکەم دایکە

ئەنتۆنیۆ

15ی تەموزی 1931

دایکی شیرینم

نامەکەتم بـەدەسـت گەیشت کە تریسینا بـۆی نووسیوویت. لەوبڕوایەدام کەواپێویست دەکات هەندێک جار بەم شێوازە بۆم بنووسیت. لەنامەکەدا هەستم بەرەفتارو شێوازی بیرکردنەوەت کرد،کە بەراستی ئەوە نامەی تۆیە نەک تریسینا.ئایا دەزانیت چی لە بیرەوەریمدا بزوا؟ یەکەمین ساڵ و دووەمین ساڵی خوێندنی قۆناغی سەرەتاییم بیرکەوتەوە، ئەو دەمەی ئەرکی قوتابخانەت بۆ راستدەکردمەوە، باش لەیادمە هەرگیز نەمدەتوانی بنووسمUccelloکە دوو سینی تێدایە بەڵام تۆ ئەو هەڵەیەت سەدان جار بۆ راستدەکردمە.کەوابوو تۆ فێری نووسینت کردین و پێشتریش فێری شیعرت کردین. هێشتا راتبلان-م (lungo I clivi della loira–che qual nastro (argentarto–corre via per cent m iglia–un bel suolo avventurato لەیادە، بۆیە ئەرکی هەر یەکێکیانە دەستی هاوکاری نووسینت بۆ درێژ بکەن لەکاتێکدا تۆ ئەو توانایەت نییە.

گرەوی ئەوەت لەگەڵ دەکەم یادگاری راتبلان و گۆرانی لالوار واتلێدەکەن پێبکەنیت، لەگەڵ ئەوەشدا لەبیرمە کاتێک تەمەنم 4بۆ 5ساڵان بوو، حەزم بەلاساییکردنەوەی تەپڵ لێدانەکانت بوو لەسەر مێزەکە کاتێک راتابلانت پیشان دەدایین. رەنگە نەزانیت کە چەند شنگەلێکم بیر

دەکەوێتەوە کە تۆتیایدا بەبەردەوامی وەک هێزێکی بەبەزەیی و لێوان لێو لەسۆز لەپێناوماندا دەردەکەویت. خۆ ئەگەر بەباشی وردبینەوە ئەوا دواجار سەرجەم کێشەی رۆحی و نەمری و بەهەشت و دۆزەخ جگە لەفۆرمێک لەفۆرمەکانی لێدوانەوەی ئەو کردارە سادەیە چیتر نییە، و هەررەفتارەکیش کە لەواینتردا دەگوازرێتەوە لەباوکەوە بۆ منداڵ و لەنەوەیەکەوە بۆ نەوەیەکی تر بەپێی بەهای خێرو شەڕەو لەجوڵەیەکی بەردەوامدایە. جا مادامەکی یادەوەری ئێمەش لەبارەی تۆوە بیرەوەری باش و زیندووە و تیایدا وزەی خۆت بۆ پەروەردەکردنمان تەرخانکردوە، ئەوە واتای ئەوەدەگەیەنێت تۆ پێشوەخت و لەوکاتەوە لەبەهەشتی راستەقینەدا دەژیت، جێگەی دایک دڵی منداڵەکانێتی. لەوەدەگەیت کە بۆم نووسیویت؟بەڵام پێتوانەبێت من هێرش دەکەمە سەر بیروباوەڕی ئایینیت.

لەگەڵ ئەوەشدا لەوبڕوایەدام تۆش لەگەڵم کۆکیت. بە تریسینا بڵێ چاوەڕوانی ئەو نامەیەی لێدەکەم کە بەڵێنی نوسینی پێدابووم. تۆو ئەندامانی خێزانەکەم بەسۆزەوە ماچ دەکەم.

ئەنتۆنیۆ

29ی تەموزی 1931

دایکی ئازیزم

نامەیەکی گرازییئام پێگەیشتووە کە تیایدا باس لەدەرچوونی میا دەکات لەتاقیکردنەوەکانی بەسەرکەوتوویی لەکاگلیاری.من زۆر بەختەوەرم و پیرۆزبایی لەمیا دەکەم. بەهیوام میا بەوردی باسی تاقیکردنەوەکەیم بۆ بنووسێت و سەرنجی خۆیم لەبارەی کاگلیاری پێبڵێت. رۆژگارێکی زۆرە من لەدەرەوەی بازنکەم و بێئاگام لەوەی کە تاقیکردنەوەکان چییان پێویستە بەر لەوەرگرتنی بڕوانامەی کۆتایی. پێموایە ئەوانە تاقیکردنەوەی دەوڵەتن بۆ چوونە قۆناغی دواناوەندی کە لەبنەڕەتدا بۆمەبەستی سەپاندنی باج دامەزرێنراون و ئەوەش وادەکات منداڵانی هەژار نەتوانن بخوێنن.

حەزدەکەم دیارییەکی بچووک پێشکەش بەمیا بکەم و هەوڵیش دەدەم بۆی رەوانە بکەم. قوتوویەکی قەڵەمی رەنگاورەنگ و دەفتەری بچووکم لایە کەبەر لەچەند ساڵێک تاتیانا بۆی ناردوم و پێویست ناکات لێرە بن چونکە وەک دەڵێن زیندان تەنیا بەهرەی هونەری لای حوکمدراوەکان دروست دەکات. جارێکی تر کەکتێبم ناردەوە دەیخەمە زەرفێکەوەو لەنێو پەڕەکانیدا دایدەنێم و ئیتر بەوجۆرەش میا دەتوانێت منی لەبیر بێت. (تۆ هیچت لەبارەی ئەو کتێبانەوە پێنەوتووم کە لەمانگی مارسی رابردوودا داوتنەتە کارلۆ تا لەرێگەی شەمەندەفەرەوە بۆم رەوانە بکات،ئایا کتێبەکان

گەیشتوونەتە شوێنی مەبەست)؟.

هێشتا تریسینا ئەو نامەیەی بۆ نەنووسیووم کە بەڵێنی نووسینی دابوو. بەم دوایانە هەواڵی جویلیاو منداڵەکانم پێگەیشت. دلیۆش هەوڵیداوە نامە بنووسێت(هەرگیز ناچار نەکراوە فێری نووسین ببێت کەچی لەخۆیەوە وەک حەزێک بۆ نووسین ئارەزووی دەکات، لەوانەشە پزیشکەکان بۆخۆیان ئەو بڕیارەیان دابێت چونکە منداڵێکی تورەیەو نایانەوێت گرنگی بە کاری فیکری بدات).ئەوان باشن و لەم رۆژانەشدا مۆسکۆ بەجێدەهێڵن وروو لەگوند دەکەن بۆ ئەوەی ماوەیەک لەوێ بمێننەوە کە نازانم چەند دەخایەنێت.

بــەردەوام هەواڵی خۆتم پێڕابگەبەنە، لەناخەوە بەهیوام باری تەندروستیت باش بووبێت وەک ئەوەی گرازیینا دەڵێت.

هەمووتان ماچ دەکەم

ئەنتۆنیۆ

24ی حوزەیرانی 1931

دایکی ئازیزم

نامەکانی هەریەک لەمیاوفرانکۆو تیریسینام پێگەیشت، لەگەڵ هەواڵی تەندروستی هەمووتان. بەڵام ئەی بۆچی هەموو ئەو ماوەدوورودرێژە پشتگوێتان خستم و بەبێ هەواڵ بووم؟تەنانەت ئەگەر تووشی مەلاریاش بین دەکرێت چەند دێڕێک بنووسین و منیش بۆخۆم بەنامەیەک کۆڵدەدەم. ئایا دەزانی من پیر دەبم؟ و بەوەش تووڕە تردەبم، مەزاجم تێکدەچێت و دان بەخۆداگرتنم نامێنێت، ت بەم شێوە لۆژیکە بیردەکەمەوە. کاتێک نامە بۆ بەدکراوان نانووسرێت هۆکارەکەی کەمتەرخەمی یان کەموکورتییە لەئەندێشەدا .سەبارەت بەحاڵەتی تۆو خێزانەکە پێموایە هەرگیز پەیوەست نییە بەکەمتەرخەمییەوە بەڵکو پەیوەندی بەئەندێشەوە هەیە. ئێوە بەتەواوەتی وێنای ژیانی نێو زیندان و گرنگی نامەگۆڕینەوە ناکەن، کە جۆرە چێژێک بەژیان دەبەخشێت و بۆشاییەکان پڕدەکاتەوە.

من قسە لەسەر لایەنی نەرێنی نێو ژیان ناکەم، چونکە لەبنەڕەتدا نامەوێت کەس بەزەیی پێمدا بێتەوە. من جەنگاوەرێک بووم و دەرفەتی خەباتی راستەوخۆم بۆ نەڕەخسا و جەنگاوەرانیش لەهەر شوێنێکدا بن ناکرێت و ناشبێت جێگەی بەزەیی بن. چونکە جەنگاوەران بەهیچ شێوەیەک ناچار نەکراون و بۆخۆشیان ویستوویانە وەک خۆیان بن. بەڵام دیسان

ژیانم لەزینداندا بێ ناخۆشی و قوربانیدان نییە. دەکرێت بەهۆی کەسانی خۆشەویستەوە بارگرانییەکان زیاد نەبن. جگە لەوەش من مەبەستم لەتۆ نییە بەڵکو تریسیناو گرازیینا و میام مەبەستە کەدەتوانن ئەگەر نامەیەکیش بێت بینووسن.

نامەکەی فرانکۆم بەلاوە گرنگ بوو بەجۆرێک،کە چێژم لەئەسپ و ئۆتۆمبیل و بایسکیل و....بچووکەکانی وەرگرت . جا ئەگەر بۆم بلوێت ئەوا دیارییەکی پێشکەش دەکەم تا خۆشەویستی خۆمی بۆ پیشان بدەم. من دڵنیام کە منداڵێکی سەلارو گوێڕایەڵە و پێشموایە هەندێک جار تەشقەڵە دەکات.

ئەگەر توانیم قوتووە رەنگاڵەکە بۆ میا دەنێرم ، بەڵام ناشبێت میا چاوەڕوانی شتێکی سەیر بکات. تریسینا وەڵامی ئەو پرسیارەی نەدامەوە کە لێمکردوە ، ئایا ئەو کتێب و گۆڤارانەی کە کارلۆ لەمانگی رابردوو لەتۆرینۆوە رەوانـەی کردبوون گەیشتوون؟ پێویستە بزانم ئەو کتێب و گۆڤارانە بێزارتان دەکات، چونکە زۆرێکم لایەو حەزدەکەم رەوانەیان بکەم، خۆ ئەگەر لەرێگادا تیادەچن ئەوا باشترە لانیکەم بەشێکیان بنێرم وەک دیاری پێشکەش بەکتێبخانەی زیندانەکە بکەم.

بێگومان پێموایە لەهەموو بارێکدا و بەحوکمی نەبوونی دەرفەت و جاڕس بوونتان بەکتێبەکان، دەکرێت سوودی بۆ منداڵەکان هەبێت ئەو دەمەی کە گەورە دەبن. لەوبڕوایەشدام ئامادەکردنی کتێبخانەی بنەماڵە کارێکی گرنگ بێت. پێویستە تریسینا ئەوەی بەبیر بێنەوە کەچۆن لەمندڵیماندا پەرۆش و شەیدای کتێب بووین و چەندیش ئازارمان دەچێشت کە کتێبمان دەست نەدەکەوت.

بەڵام ئەی چۆن بڵاوبوونەوەی مەلاریا لەناوەندی وڵاتدا لێکدەدەینەوە؟ یاخودئەو پرسە تەنیا پەیوەستە بەئێوەوە؟ پێموایە ئەرکی بەرپرسانە کە زێراب دروستبکەن هەروەک چۆن بەرپرسانی پێشووتر لەکاتی دامەزراندنی پردەکاندا کردویانە.

بوونی کەناڵی ئاوی بەبێ زێراب واتای ئەوە نییە مەلاریا بڵانابێتەوە چونکە مەلاریا لەژینگەی پیسدا دەژی. بەکورتی ژنانی جیلارزا بەهۆی ئاوەوە ناشرینن و ئێستاش ناشرینتر بوون، پێموایە وا پێویست دەکات پیاوان بەچڕی بە شەراب چارەسەر بکرێن.

هەزارماچ

ئەنتۆنیۆ

13ی ئەیلولی 1931
دایکی ئازیزم

نامەیەکم لەتریسیناو یەکێکی تریشم لەگرازییینا پێگەیشت لەگەڵ چەند دێڕێک بەدەستنووسی تۆ، من قەرزارباری تۆم، بەڵام ئەگەر نووسین ماندوت دەکات ئەوا نامەکەت بەگرازییینا یان میا یاخود بەتریسینا پڕبکەرەوەو لەژێرەوە واژۆی خۆتی لەسەر دابنێ. بەم شێوەیە زۆرکات دەتوانیت نامەم بۆ رەوانە بکەیت. بەدوای یەکتریدا وەڵامی نامەکانم داوەتەوە،وەڵامی تریسینا لەپێناو کتێبەکاندا کە کارلۆ ئاماژەی پێکردون تا کەسانی بێگانە تەماشای نەکەن، بەڵکو تەنیا ئەندامانی خێزان دەتوانن بیخوێننەوە ئەگەر ئارەزووی بکەن.پرانسیپی من بەم جۆرەیە: نامەوێت کتێبەکانم ببنە ئامرازی کات کوشتن بۆ ئەو کەسانەی کە راستەوخۆ بەرپرسیارن لە زیندانیکردنم، ناوازەترین رۆمانی لیو تۆلستوی(جەنگ و ئاشتی) وەک دیاری بۆ تریسینا رەوانە دەکەم ،کە پاڵەوانێکی تێدایە بەناوی ناتچا کە پاڵەوانێکی زۆر سەرنجڕاکێشەرە.سوپاسی فرانکۆ دەکەم چونکە دەیەوێت کە گەورە بوو ببێتە فڕۆکەوان و من برفێنێت و بەرەو لای دایککم بەرێت.

رەنگە کە لەدوای چواردەساڵ لەزیندان دێمەوە دەرەوە لەئیتاڵیا توانای سەفەرکردن بەفرۆکە هەبێت وەک ئەوەی ئەمڕۆ بەئۆتۆمبیل هەیە. لەبەرئەوە دەکرێت ئاواتی فرانکۆ ببێتە راستییەک و لەتەمەنی بیست ساڵاندا

ببێنە فڕۆکەوانێکی لێوەشاوە. زۆر بەداخم لەوەی میا هەست بەتوڕەی بکات چونکە ئەو دیاریانەی منی بەدەست نەگەیشتووە کە بەڵێنم پێدابوو. پێویستە بەڵێنەکەم جێبەجێبکەم و خواستەکەی بەدیبهێنم، تا ئیرەیی لەنێوان خوشک و براکاندان دروست نەبێت. کەوابوو دیارییەکی پێشکەش دەکەم و هەرکاتێک توانیم بەڵێنەکەم بەدیدەهێنم.

پێویستە دان بەخۆدابگرن و ئەرکی ئێوەشە منداڵەکان تێبگەیەنن کاتێک مرۆڤ لەزینداندا بوو واتای توانای نابێت هەموو شتێک بکات کە حەزی لێیەتی یان حەزی لێدەکات. با وایدابنێن من لەشوێنێکی وەک ئاوەری گیلارزادام. پێیان بڵێن منیش لەژوورێکی گەورەترم وەک لەو ژوورانەی لەماڵدا هەن بەڵام ناتوانم بێمە دەرەوە. دایکی ئازیزم پێموایە ئەوەم پێنەوتوویت پێخەف و چرپایەکی ئاسنم هەیە کە لەجۆرێکی باش نین بەڵام دواجار خراپیش نین.

ئەوەی گرازیینا بۆی نووسیووم زۆر سەرقاڵی کردوم، چونکە ئەگەر بێتوو مەلاریا لەزۆر کاتدا ببێنە هۆی نەخۆشی سیل ئەوا واتای گەل گیرۆدەی بەدخۆراکی بووە.

خوازیارم گرازیینا زانیاری زیاترم بۆ بنێرێت سەبارەت بەوخواردنانەی کەهەفتانە خێزانێک لە رۆژنامە فرۆش و جووتیارو ئەوانەی خاوەنی زەوییەکی بچووکن و بۆخۆیان دەیکێڵن تا دەگاتە شوانکارە وپیشەوەرو پینەچی و ئاسنگەر دەیخۆن ، خۆئەگەر زیا ماریا کالکۆرانیجۆ لەژیاندا مابێت ئەوا دەتوانین هەموو ئەو شتانە بەخێرایی بزانین، بەڵام بەکەمێک دان بەخۆداگرتندا دەتوانین ئەوە بەئەنجام بگەیەنین.

(پرسیار:لەماوەی هەفتەیەکدا چەند جار چەندێک گۆشت دەخۆن؟ یاخود هەر نایخۆن؟ شۆرباکانیان بەچی ئامادە دەکەن؟ چەند بەزو رۆنی

ئێدەکەن؟ بڕی ئەو سەوزەو هەویرو... ئەو ئاردەی لەگەنم بەرهەمیدەهێنن چەندەو چەند کیلۆگرام کولێرە دەکڕن؟ بڕی ئەو قاوەو شەکر و چەندە ؟ ئەو شیرەی کە منداڵەکانیان دەیخۆن ...چەندە)؟.

دایکی ئازیزم ،لەبری من هەموویان ماچبکە و بۆتۆش گەرمترین ماچ. ئەنتۆنیۆ

19ی تشرینی یەکەمی 1931

دایکی خۆشەویستم

نامەکەتم بەدەست گەیشت کەمێژووی 14ی تشرینی یەکەمی لەسەرە،زۆر بەختەوەربووم بەوەی باری تەندروست باشتربوەو لانی کەم دەتوانیت بۆئاهەنگی سان سراڤینۆ بچیت. ئەوکاتانەی کەمنداڵ بووم چەندم حەز لەدۆڵی ئیرسۆی دامێنی سان سراڤینۆ دەکرد. بۆ چەند کاژێرێک لەسەر یەک لەسەر بەردێک دادەنیشتم و لەو دەریاچە سەیرە ئێڕادەمام کە رووبارەکەی خوارووی کڵێساکە دروستیکردووە بۆئەوەی لەو مراویانە بڕوانم کە لەنێو قامیشەڵانەکەی دەوروبەری دەریاچەکە دەهاتنە دەرەوە، پاشان بەئاراستەی ناوەڕاستی ئاوەکە دەچوون،هەروەها خۆ هەڵدانی ماسییەکان بۆ راوکردنی مێرووەکان. لەوانەیە گەموو ئەو شتانە گۆڕابێتن، ئەگەر دەستکرابێت بەدروستکردنی ئەو بەنداوەی ئاوی فلۆمیندۆ گل دەداتەوە. هێشتا لەبیرمە کەچۆن مارێکی گەورە لەئاوەکەدا مەلەی دەکردو پاشان دوای چەند ساتێک دای بە مارماسییەکەوە(جۆرێکی کارەباییە) بەڵام مارەکە بۆخۆی مرد و مارماسییەکەش لەدەمی کەوتەخوارەوە و منیش ناچاربووم فڕێی بدەم چونکە شتێک نەبوو پێی هەڵبگرم بەرەو مۆریسنن، هەروەها رەق وەک گۆچانی لێهاتوو بۆنێکی ناخۆش و بۆگەنی لێوەدەهات.

تۆ چۆن خۆت بەوەوە سەرقاڵکردوە کەمن باش نیم و ئەوەت

لێدەشارمەوە؟ بەدڵنیایەوە ناتوانم لەسەر پێیەک سەما بکەم، بەڵام هەندێک جار خۆمم بەلاوە سەیرە کەتوانیومە بەرگە بگرم.

لەئێستادا کاکیلەکانم نەماون و ناتوانم هەموو خواردنێک بکرۆژم بەڵام پێویستیشە هەندێک خواردن بخۆم و ئەوەش نیگەرانی کردوم چونکە بەم نزیکانەش گۆشت دەفرۆشن و منیش ناتوانم بیخۆم لەکاتێکدا زۆرم حەز لێیەتی.

ماریا بۆرکۆم بەبیر نایەتەوە ، لەگەڵ ئەوەشدا دەبوو بیناسم و بەبیرم بهاتایەتەوە مادام 88ساڵ ژیاوە. باسی خێزانی زیا مارگاریتام بۆ بکە،ئەی حاڵی جیوفانینۆ و ئیجینۆ ونتالیا و ئەویتر کەئێستا ناوەکەیم بیرناکەوێتە چۆنە؟ رەنگە ئێستا منداڵەکانی جیوفانی گەورە بووبن. ئەی نانیتا کوبا؟....هتد . پێویستە رۆژێک بێت گشت یادگارییەکۆنەکانم بەبیر بێنەوە. ئایا کوڕە نۆبەرەکەی کاک ئانییل سوری قەسابت لەبیرە؟

رۆژێکیان لەگازینۆیەکی میلان بینیم. لەرۆژنامەی فاریناتشی بکریمونا دەرکرابوو (جانازانم چی دەکرد لەو رۆژنامەیە،چونکە هەرهەمان گێلەکەی سەردەمی منداڵی بوو) داوای لێکردم لەرۆژنامەیەی حزبیدا کارێکی بۆبدۆزمەوە. لەبارێکی خراپی دەروونی و داراییدا بوو، ئای ئەو داواکارییەی چەند جێگەی پێکەنین بوو رکەئاماژەیەک بوو بۆ ناهۆشیاری. لەچاوەڕوانی ئەو نامەیەی تریسینادام کە بەڵێنی نووسینی پێداوم.

ماچ بۆهەمووان بەتایبەتیش تۆی خۆشەویست و منداڵەکان
ئەنتۆنیۆ

10ی کانوونی یەکەمی 1931
دایکی ئازیزم

لەچاوەڕوانی زۆری نامە دوورو درێژەکەی تۆدابووم کە تریسینا بەڵێنی نووسینی پێدابووم. بەوهیوایەی دواکەوتنی نامەکە پەیوەندی بەخراپی باری تەندروستی تۆوە نەبێت کەنەتتوانی بێت پڕی بکەیتەوە.

لەم ماوەیەدا نامەیەکم بەئیمزای ترسینا ومنداڵەکانی پێگەیشت، بەڵام ئەی دیدی کێیە؟ئەم ناوە مەسیحییە چییە کەلەگەڵیدا دەگونجێت؟ پێموایە واپێویست دەکات بیرو ئەندێشەی ترسینا ئازاد بێت بۆئەوەی ناوی منداڵانە لەنەوەکانی بنێت. رەنگە ئەم دیدییە ناوی خێوو جنۆکە بێت.

باشترە ترسیناجۆرێک لە فەرهەنگم بۆ بنووسێت کە لەدیوێکیدا ئەو ناوانەی لەخۆگرتبێت کە ناسراون و لەدیوەکەی تریشیدا ئەو ناوانەی تێدابێت کە لەخەیاڵی ئەوەوە سەرچاوەیان گرتوەو داتاشراون. ئەوە بۆ من زۆر سوودی دەبێت چونکە بەداخەوە ناتوانم لەنێو ئەو گوڵە شیعرییە بەپێزانەدا ئامادەبم.

دایکی شیرینم پێویستە ئەم نامەیە بۆ جەژنی لەدایک بوون تەرخان بکرێت لەبەرئەوە پێویستە پیرۆزبایی گەرمت لێبکەم.

دەمەوێت هەواڵی ورد لەبارەی تەندروستیتەوە بزانم و بەهیواشم لەزووترین کاتدا بەدەستم بگات. ئایا کالۆ دەنووسێت؟ لەوەتەی چووە بۆ

تۆرینۆ تەنیا یەک جار بۆی نووسیووم. نامەیەکی بۆ تاتیانا نووسیوەو ئەویش پێیڕاگەیاندم کە کارلۆ نامە بۆ منیش دەنووسێت، بەڵام ئەوەی نەکردووە. پێدەچێت چیتر لەمیلانۆ نیشتەجێ نەبێت، رەنگە لەگوندێکی دەوروبەربێت. ئەی تاتارۆ نامەت بۆ دەنێرێت؟ پاش ئەو هەموو بەڵێنەی کەپێیدابووم کەچی یەک دێڕیشی بۆ نەنووسیووم. من لەجاران زیاتر ئارامترم و بەردەوامیش دەبم تەنانەت ئەگەر لەزیندانیشدا پیر ببم.

تۆو ئەوانیتریش بەتامەزۆرییەوە ماچ دەکەم

ئەنتۆنیۆ

31کانوونی یەکەمی 1931

دایکی خۆشەویستم

نامەکەتم بەدەسنگەیشت بەمێژووی 16ی مانگی لەسەرە، نامەکەت زۆر بەوریایەوە لەرێگەی تریسیناوە نووسراوە.

بێگومان هەردووکتان زۆر پێکەنیون کاتێک تریسینا نووسوویەتی کە تۆ حەزدەکەیت خۆت نازدار بکەیت و حەزیشت بەچێشتە خۆشەکانە بەتایبەتیش ئەو دەمانەی کە ئارەزووی خواردنت نییە...هتد. ئێستاش باشترە بەیانیان قاوە لەگەڵ شیردا یاخود قاوەی خەست بخۆیتەوە، جا بابشپرسم ئاخۆ جۆ دەکەیتەوە قاوەکەوە، کە توانا بەخشە، جگە لەوەش تریسینا پێینەوتووم ئەو ناوەکامەیە کە لەگەڵ دیدی دەگونجێت.

پێشتر کورەکەی ناونابوو عیسا، من چیتر لەم هەمووجۆرە ناوە بچووککراوانە ئێناگەم. ئاسانترە ناویان بنێت کۆنیگۆندا، ریستیتوتا،ئرمنگرادا...هتد

سەبارەت بەکوڕ: پلتسار، ناپۆلیونی...

چاوەڕوانی دیاری تایبەتی جەژنی لەدایکبوون بە. سوپاسی منداڵەکان بکە کە لەدیاریکردنی دیارییەکاندا بەشدارییان کردوە.

لەئامێزتان دەگرم.

ئەنتۆنیۆ

4ی کانوونی دووەمی 1932

دایکی هێژام

نامەی سەری ساڵم لە یەکەم ڕۆژی ئەمساڵ بەدەستگەیشت،بەڵام لەهەمووی گرنگتر ئەوەبوو هەموو شتەکانی ناویم بەساغی بەدەستگەیشت.

بەراشکاوی من پێوابوو کاتێکی زۆر درەنگتر بەدەستم دەگات، ئەویش بەهۆی ئەو زریانەی لەدەریای سپی ناوەڕاست هەڵیکردوە و بوەتە هۆی راوەستاندنی جموجۆڵی دەریاوانی لەنێوان سەردینیاو کیشوەرەکەدا.

پێدەچێت تۆو ئەوانیتریش متمانەیەکی زۆرتان بەو شەمەندەفەرانە هەیە کە لەئێستاو لەکاتێکی دیاریکراودا دەگەن. کاتێک کەبیر دەکەمەوەلەو نامەیەی لە19ی مانگدا رەوانەدەکرێت لە24ی مانگدا دەگاتە تۆران، و پێویستی بە7رۆژی تریش هەیە.

سوپاسی گشت لایەک دەکەم لە بەشداریکردن لەئامادەکردنی نامەکە و هاوپێچەکانی هەرلەگەورەترینەوە بۆ بچووکترین کەس کە دیدییە. دیارە بچووکەکانم زۆر سەرنجیان راکێشاوم، هەربۆیە بەدرێژایی شەو دەیانخەمە ژێربالیفەکەمەوە و هەرکاتێکیش ئەگەر ئارەقم کردەوە ئەواگەمەیان پێدەکەم.

کولێرەکە خومرەی کەم بوو کە هەرئەوەش رەنگە تریسینای نائومێد کردبێت بەڵام بەلای منەوە بەتام بوو هەرچەندە وەک بەرد رەق بوو،من ئێستا ئامادەم باوەڕبەوەبکەم کە تریسینابووەتە خانمی راستەقینەی ماڵ،

هەرچەندە هەندێک یادگاریم هەیە سەبارەت بە بێزاری لەکاروباری ناوماڵ.

نازانم ئاخۆ فێری ئامادەکردنی ئیوامۆ و هەمبەرگر دروستکردن بووە، ئائێستا زۆر بەکەمی خواردن دەخۆم چونکە ئازاری ریخۆڵەم هەیەو پێویستە زۆر بەئاگابم.

بەڵام لەسەرخۆ سەرجەم خواردنەکان ئامادە دەکەم.

گەشەکردن و گەورەبوونی درەختی لالەنگییەکانم لە ئانکا ریجیا بوونەتە جێی سەرنجم. کێ زەوییەکانی ئانکاریجیا دەچێنێت؟ ئایا جەنگاوەرە دێرینەکانن؟بەلای منەوە لالەنگی درەختێکی بەسوودە. ئانیانا بۆی نووسیووم کە لەم ماوەیەدا لەگەڵ کارلۆ سەردانم دەکات. کامەران نیم چونکە کارلۆ هەموو ئەو پارەیە لەپێناو ئەو سەفەرە دوورودرێژەدا خەرج دەکات، کارلۆ لەمانگی ئاب لێرەبوو،کەچی دیسان لەمانگی کانوونی دووەم بەسەفەرێکی تر زیادەرۆیی دەکات.

ئەگەر هات ئەوا بەناونیشانەکەی تریسینا کۆمەڵێک کتێبی بۆ دەنێرم و بەهیوام ئەوەش خۆشحاڵی بکات،هەرچەندە دیارییەکی ئەوەندە بەهادار نییە.

دایکی ئازیزم لەمڕۆوە بەبۆنەی هاتنی جەژنی لەدایکبوونتەوە پیرۆز باییت لێدەکەم . هەمیشە نامەکان درەنگ دەگەن و ئەگەر ئەمڕۆش پیرۆزبایت لێنەکەم ئەوا رەنگە نەتوانم لەکاتی دراریکراودا واتە لە19ی مانگدا پیرۆز بایت لێبکەم.

بەهیوام تەندروستیت باش بێت و باشتر بیت. ماچت دەکەم

ئەنتۆنیۆ

تکایە نیوەکەی تری کاغەزەکە بۆ ئانیانا رەوانە بکە.

4ی نیسانی 1932

دایکی میهرەبانم

نامەکەی "میا" و چیرۆکی "م.سیاس"م بەدەست گەیشت کە لە ژمارەیەک فەرهەنگی نامەکانی مریشکەوە وەریگرتوە. چێژێکی زۆرم لێبینی. پێویستە ئامۆژگاری بکەیت بۆ ئەوەی وێنەی هێلکەکە بگرێت و گەورەی بکات و پاشان بینێرێت بۆ پرۆفیسۆر تراملی لەمۆزەخانەی کاگلیاری. ئەو زمانەی اەلایەن مریشەکەوە بۆ نووسینی نامە رەسمییەکان بەکارهێنراوە زمانی بۆنییە و مریشکەکەش بۆ سەردەمی قرتانجی دەگەڕێنەوە، کەدەتوانێت شوێکی شاردنەوەی پارەی سەردەمی ئەننگۆری -مان بۆ ئاشکرابکات،کە بەهایەکی بەنرخی هەیە.. ئەو زانیاریانەی بۆ میام ناردون لەسەر قوتابخانەکەی زۆر پەرش و بڵاون، دەمەوێت شتی زیاتر بزانم لەبارەی بڕیارەکانی قوتابخانەکەو بابەتی داڕشتن و ناوەڕۆکی پرۆگرامەکان و وادەکانی خوێندن.

لەچاوەڕوانی نامەی فرانۆکدام و بەهیواشم لەگەڵ مکانۆ لەکاروباری بیناسازی ئاگادارم بکاتەوە.ژیانم هەروەک خۆیەتی ، هەمیشە لەتەنگەتاویدایە. بەهیوام داوا لەیەکێکیان بکەیت لە نێوکتێبە تایبەتمەندەکانی سەر رەفەکان بەدوای کتێبێکدا بگەڕێن بەناونیشانی پرسی باشوور.

ئەنتۆنیۆ

19ی حوزەیرانی 1932

دایکی شیرینم

هەردو نامەکەی گرازیئاو میام بەدەسنگەیشت کەمێژووی 15ی مانگیان لەسەرە. بەگەرمی پیرۆزبایی لەفراکۆو میا دەکەم لەبەرمبەر ئەو ئەنجامە نایابەی ئاقیکردنەوەکانیان،بەئامەزرۆیشەوە لەاوەرشوانی نامەی فرانکۆدام. بەهیوام ئەگەر پێی باش بێت لە ساڵی یەکەمی خوێندنەکەی ئاگادارم بکاتەوە. سەرکەوتن لەئاقکردنەوەی یەکەمدا شتێکی زۆر گرنگە بۆ ژیان. ئێستا دەکرێت بوترێت بەراستی فرانکۆ هاتوەتە ریزی پیاوانەوە و بوەتە هاوڵاتی، چونکە ویست و بەهای خۆی لەبەردەم پیاوانی تردا کە فرانکۆ بەکەسێکی جیاوازتر ناودەبن ئاشکراکردوە. پێموایە ئەو مەسەلەیە گرنگەو بگرە گرنگتریشە لەخواردنی قوربانی یەکەم. بەهیوام میاش لە وردەکـاری زیاتر ئاگادارم بکاتەوە. نازانم کەئاخۆ کارلۆ پێنوسە رەنگاو رەنگەکانی بۆ ناردوە یان نا؟ لەهەموو بارێکدا

نامەی بۆ بنێرن تا بەخێرایی رەوانەی بکات.من مەمنونی گرازییئام لەبەرامبەر ئەو هەواڵانەی کەبۆی ناردوم. پێشتر مەرگی ئمیلیۆ باتریزیۆ کارتای پێڕاگەیاندم، بەڵام هەواڵی مردنی ئەنجلیکۆی پێنەگەیاندوم. هەست بەئازارێکی زۆر دەکەم بەتایبەتیش لەبەر دایکی کە بەباشی لەیادمە چ ژنێکی ئازایە.

دیسان خێزانی سبادا(کۆنکا و فریوا)شم لەیادە،هەرچەندە ماوەیەکی زۆرە هیچیان لەبارەوە نازانم، لەبارەی خۆشمەوە هیچ شتێکی تازە نییە.

بەپەرۆشەوە ماچت دەکەم

ئەنتۆنیۆ

25ی تەموزی 1932

دایکی ئازیزم

نامەکەی گرازییێنام بەدەست گەیشت کەمێژووی 15ی تەموزی لەسەرە. کارلۆ بەهیچ شێوەیەک نامەم بۆ نانێرێت،سەرباری بەڵێنەکانی کە لەسەردانەکانیدا پێیدابووم.

لەوهەفتانەی دواییدا باری تەندروستیم خراپتر بووە، بەڵام بەو هیوایەی بەخێرایی چاک ببمەوە.

چاوەرشوانی نامەی فرانکۆو تریسینا دەکەم

ماچت دەکەم

ئەنتۆنیۆ

22ی حوزەیرانی 1932
دایکی بەڕێزم

ماوەیەکە هیچ کەسێک نامەی بۆ نەناردوم،لەبەرئەوە هیچ هەواڵێکم بەدەست نەگەیشتوە. چەند هەفتەیەک بەر لەئێستا ئانیانا وێنەی منداڵەکانی تریسینای پێدام کە زۆر ئاسودەی کردم. راستە میا زۆر لە ئیما دەچێت ئەو کاتەی کەمنداڵ بووە بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا ئەوەی سەیرە و جێی سەرنجە ئەوەیە، کە چۆن ئەو منداڵانە شەقڵی خێزانەکەیان هەڵگرتوە(دیک دیلیۆ و جۆلیانۆش هەمان شەقڵە هاوبەشەکانیان بەشێوەیەکی بەرچاو هەیە) واهەست دەکەم هەندێک دەمو چاو هەیە پێشتریش بۆ چەند جارێک دیومن. پێوایە دیدی زۆر لەو کاتانەی تریسینا دەچێت کە لەسۆرگۆنۆ نیشتەجێ بووین و دەچووین بۆ دایەنگەی راهیبەکان،بەڵام ئەو دەم نە پرچی لوول نە زەردباویش بوو وەک ئێستای. بەم دواییانەش وێنەی دلیۆی بۆ رەوانەکردوم ، کەهەرئەڵی وێنەی ماریۆ دەبینم ئەوکاتەی تەمەنی 8ساڵان بوو. هەروەها جۆلینۆش هەمان ئەو شەقڵانەی تێدایە کە بنانارۆ و مامە ئەلفریدۆم بەبیردەهێنێنەوە، کە کەهەرگیز کەسێکی باش نەبوو. لەکاتێکدا مامەسیزار وادەردەکەوت لەخێزانێکی تر بێت. رەنگە ئەم سەرنجانەی من رووکەش بن و تەنیا پەیوەندی بە جۆرێک لە ئاماژەی خودگەراییەوە هەبێت و هیچی تر. بەڵام ئەی بۆ لەنێو ئەو کۆمەڵە منداڵەدا پاولو بوونی

نییە؟ چاوەڕوانی هەواڵتم. زۆر لە ترێسیناو گرازییتا بکە نامەم بۆ بنووسن. بەئامەزرۆییەوە ماچت دەکەم.

ئەنتۆنیۆ

8ی مارسی 1934

دایکی خۆشەویستیم

سەبارەت بەبارودۆخی ئێستام تاتیناو تریسیام ئاگادار کردوەتەوە، هەرچەندە وەک پێویست نییە ، بەدڵنیایشەوە وەک ساڵی پار نییە. تائێستا نەم نووسیوە، چونکە بەردەوام لەژێر هەڕەشەدا بووم و دەشزانم تاتیان کە بەتەنیا سەردانم دەکات بارودۆخی منت پێڕادەگەیەنێت.

هێشتا توانای جەستەی و زهنیم بەتەواوەتی بۆم نەگەڕاوەتەوە، ماوەی ئەو چەند ڕۆژەی کە لەتۆرینۆ بووم زۆر شەکەت بووم و خەریک بوو دەمردم، هەندێک جار زۆرخراپ و هەندێک جاریش باش دەبووم. بەهەرحالچ ت دەزانیت کە من زۆر بەرگە دەگرم و دان بەخۆداگرتنێکی زۆریشم هەیە و هەرئەوەشە وایکردوە بەرگەی قۆناغە دژوارەکان بگرم.

شتێکی کەم لەبارەی تەندروستیتەوە دەزانم و بەدەگمەنیش تریسینا و گرازیینا بۆم دەنووسن. هەوڵدەدەم لەمەودا بەشێوەیەکی ڕێک و پێک بنووسم بەڵام بەشێوەیەکی ڕۆژانە نابێت.هەواڵی جۆیلیاو منداڵەکانم پێگەیشت و پێموایە ئەوان باشن. دایکی بەرێزم..ماچ بۆ تۆو سەرجەم ئەندامی خێزانەکە دەنێرم

ئەنتۆنیۆ

نامەکانی ئەنتۆنیۆ گرامشی بۆ دایکی

1934-1926

ئەنتۆنیۆ گرامشی فەیلەسوف و خەباتگێڕێکی ئیتاڵییە، لەساڵی 1891لە شارۆچکەی ئالیس لەدورگەی ساردینیا لەدایک بووە،لەکۆی حەوت خوشک و برا ئەنتۆنیۆ چوارەمینیان بووە.

لەکۆلیژی ئاداب لەتۆرینۆ خوێندویەتی و لەساڵی 1916 وەک رەخنەکارێکی شانۆیی کاریکردوە .

لەگەڵ تۆلیتی لەساڵی 1917دا گۆڤاری سیستمی نوێ Ordine–Nuov–ی دەرکردوەو لەمانگی تەموزی ساڵی 1919 بۆجاری یەکەم بەهۆی پشتیوانیکردنی لەکۆماریخوازەکانی هەنگاریاو روسیا دەسگیر دەکرێت، بەڵام لەپاییزی هەمان ساڵدا بزاڤی ئەنجوومەنی کرێکاران لەتۆرینۆ چاک دەبن.

لەساڵی 1921دالەگەڵ لەگەڵ گروپێکدا حزبی کۆمۆنیستی ئیتاڵی پێکدەهێنن و لەساڵی 1924یشدا وەک سکرتێری گشتی هەڵدەبژێردرێت و سەرۆکایەتی لیژنەی راپەڕاندنی حزب دەکات و لە8ی تشرینی دووەمیش بەفەرمانی مۆسۆلۆنی دەگیرێت و بۆماوەی 10ساڵی دوایی تەمەنیشی بەر لەوەی لەژێر ئەشکەنجەدان لە26ی نیسانی 1937بمرێت لەزینداندا بووە.

هەر لەبەندیخانەشەوە بایکۆتکردنی ستالینی راگەیاندوە و نووسینەکانی نێو زیندانیشی نووسیوە.

لە بەرهەمە چاپکراوەکانی دەزگای ئایدیا

	ناوی بەرهەم	نوسەر	وەرگێڕ	سا ڵی چاپ
1	ئاشنابوون بە ئەفلاتوون	ڕێباز مستەفا		2014
2	ئاشنابوون بە سپینۆزا	کۆمەڵێك نوسەر		2014
3	ئاشنابوون بە کیرگە گۆر	شۆرش مستەفا		2014
4	ئاشنابوون بە شۆپنهاوەر	کۆمەڵێك نوسەر		2014
5	ئاشنابوون بە کارل پۆپەر	کۆمەڵێك نوسەر		2014
6	ئاشنابوون بە ئالان تۆرین	کۆمەڵێك نوسەر		2014
7	ئاشنابوون بە سوقرات	لوقمان رووف		2014
8	ئاشنابوون بە ئەرستۆ	ڕێباز مستەفا		2014
9	ئاشنابوون بە قەشە ئاگۆستین	سەرهەنگ عەبدولرەحمان		2014
10	ئاشنابوون بە جان جاك رۆسۆ	کۆمەڵێك نوسەر		2014
11	ئاشنابوون بە دیڤد هیوم	مستەفا زاهیدی		2014
12	ئاشنابوون بە نیچە	کۆمەڵێك نوسەر		2014
13	ئاشنابوون بە فرۆید	کۆمەڵێك نوسەر		2014
14	ئاشنابوون بە جۆن لۆك	عەتا جەمالی		2014
15	ئاشنابوون بە لینین	کۆمەڵێك نوسەر		2014
16	ئاشنابوون بە ئەریك فرۆم	کۆمەڵێك نوسەر		2014
17	ئاشنابوون بە قوتابخانەی فرانکفۆرت	عوسمان حەمە رەشید		2014

18	ئاشنابوون بە بزوتنەوەی فیمینیزم	کۆمەڵێک نوسەر		2014
19	بلیمەتی و شێتی	بازگر		2014
20	ئاشنابوون بە کریشنا مۆرتی	کۆمەڵێک نوسەر		2014
21	ئاشنابوون بە سکیۆلاریزم	کۆمەڵێک نوسەر		2014
22	ئاشنابوون بە سیمۆن دیبۆڤوار	کۆمەڵێک نوسەر		2014
23	ئاشنابوون بە ڤێرجینیا وۆلف	لوقمات رووف		2014
24	ئاشنابوون بە یۆرگن هابرمانس	کۆمەڵێک نوسەر		2014
25	ئاشنابوون بە درێدا	کۆمەڵێک نوسەر		2014
26	مەکری ئیسلامییەکانی کوردستان	ماجد خەلیل		2013
27	کتێبی سور	ماو تسی تۆنگ	فازل حسێن مەلا رەحیم	2014
28	سەیران بۆ سەرێکانی	ستران عەبدوڵلا		2014
29	گەندەڵی	سابیر عەبدوڵلا کەریم		2014
30	یوتۆپیا	کۆمەڵێک نوسەر	پێشەوا فەتاح	2015
31	لە قەندیلەوە بۆ کۆبانێ	ئەنوەر حسێن شۆڕش مستەفا		2015
32	پریسترۆیکای بەهاری عەرەبی	ئەنوەر حسێن (بازگر)		2015
33	گەشتە بێ ئاکامەکانی سەرکردەیەك	بریتا بولەر	رێکەوت ئیسماعیل	2015
34	داعش و داعشناسی	کۆمەڵێک نوسەر		2015
35	گروپی قەیرانی چارەسەری پرۆسەی ئاشتی نێوان تورکیا و پەکەکە	ماجید خەلیل		2015

36	گۆڕینی رژێم و شۆڕشەکان ئەو روداوانەی سیستمی سەدەیەکیان سڕییەوە	سەجعان میلاد ئەلقزی	سابیر عەبدوڵڵا کەریم	2015
37	ئاشنابوون بە بێرکلی	ئەرسەلان حەسەن		2015
38	ئاشنابوون بە باشلار	کۆمەڵێك نوسەر		2015
39	ئاشنابوون بە دیکارت	کۆمەڵێك نوسەر		2015
40	ئاشنابوون بە هایدگەر	کۆمەڵێك نوسەر		2015
41	ئاشنابوون بە جیل دۆڵۆز 1	کۆمەڵێك نوسەر		2015
42	ئاشنابوون بە جیل دۆڵۆز 2	کۆمەڵێك نوسەر		2015
43	ئاشنابوون بە هانا ئارێنت	کۆمەڵێك نوسەر		2015
44	ئاشنابوون بە هیگڵ	کۆمەڵێك نوسەر		2015
45	ئاشنابوون بە سارتەر	کۆمەڵێك نوسەر		2015
46	ئاشنابوون بە نیچە	کۆمەڵێك نوسەر		2015
47	ئاشنابوون بە ڤۆڵتێر	کۆمەڵێك نوسەر		2015
48	ئاشنابوون بە سلاڤۆی ژیژەك	کۆمەڵێك نوسەر		2015
49	ئاشنابوون بە مارکس 1	کۆمەڵێك نوسەر		2015
50	ئاشنابوون بە مارکس 2	کۆمەڵێك نوسەر		2015
51	ئاشنابوون بە مارکس 3	کۆمەڵێك نوسەر		2015
52	ئاشنابوون بە مارکس 4	کۆمەڵێك نوسەر		2015
53	ئاشنابوون بە مارکس 5	کۆمەڵێك نوسەر		2015
54	ئاشنابوون بە مارکس 6	کۆمەڵێك نوسەر		2015
55	ئاشنابوون بە مارکس 7	کۆمەڵێك نوسەر		2015
56	ئاشنابوون بە مارکس 8	جەلال حەمید		2015
57	بۆچی مارکس لە سەرحەق بوو؟	تێری ئیگڵتۆن	پێشڕەو محەمەد	2015
58	خەوتن لەگەڵ شەیتان	رۆبێرت بایەر	ئەرسەلان حەسەن	2015